

Täysistunto

Tiistai 5.10.2021 klo 13.59—17.12

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.12.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (13.59—15.59) ja puhemies Anu Vehviläinen (15.59—17.12).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Täysistunto palaa tänään täysilukuisena normaaleille permantopaikoille, ja muutoksena korona-ajan menettelyihin puhemiesneuvosto on äs-
keisessä kokouksessaan poistanut täysistuntoon kohdistuvan maskisuosituksen. Edustajan omassa harkinnassa on, haluaako hän edelleen käyttää maskia.

Pyydän myös huomioimaan, että edustajat avaavat jo totuttuun tapaan itse mikrofoninsa, kun puheenvuoro pidetään omalta paikalta. Puhujakorokkeiden ja ministeri-aitioiden mikrofonit avaa istuntoteknikko. Työasemat on nyt poistettu, kuten huomaatte, ja mikrofoni avataan painamalla yhtäjaksoisesti edustajaneelin vasemmassa alakulmassa olevaa mikrofonicuvaketta vähintään puolentoista sekunnin ajan. Se painike muuttuu punaiseksi, kun mikrofoni on auki, ja samalla myöskin syttyy mikrofonin punainen merkkivalo. Mikrofoni sulkeutuu automaattisesti, kun seuraava mikrofoni avataan.

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 49-55/2021 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 135/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Lähetekeskusteluun varataan tässä yhteydessä enintään 45 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Ohisalo.

Keskustelu

14.02 Sisäministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys arpajaislain uudistamiseksi. Arpajaislain lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi joitain liitännäisiä lakeja. Hallitusohjelman ja tämän esityksen tavoitteena on rahapelihaittojen nykyistä tehokkaampi torjunta. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa kykyä torjua yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolista rahapelitarjontaa ja ohjata kysyntää arpajaislailla säänneltyyn rahapelitarjontaan. Pääosan lakimuutoksista on tarkoitus tulla voimaan vuoden 22 alusta.

Arvoisa puhemies! EU-oikeus määrittelee yksinoikeusjärjestelmän ja siten myös rahapelilainsäädännön raamit. Järjestelmän tulee ensisijaisesti perustua rahapelihaittojen torjuntaan. Tämä nyt esittelyssä oleva arpajaislain uudistus sisältää useita toimenpiteitä rahapelihaittojen torjunnan tehostamiseksi. EU-oikeus mahdollistaa kuluttajien kysynnän ohjaamisen säänneltyyn rahapelitarjontaan, kunhan näillä toimilla ei yllytetä liiallisesti pelaamiseen. Esityksessä on myös tällaisia yksinoikeusjärjestelmän toimintaedellytyksiä tukevia elementtejä.

Haittojen torjuntaa tehostetaan esimerkiksi pakollisella tunnistautumisella, joka laajennetaan vaiheittain kaikkeen rahapelaamiseen. Nettipeleissä ja automaattipelaamisessa pakollinen tunnistautuminen on jo käytössä. Lotossa, vedonlyönnissä ja muussa kuponkipeleissä siirryttäisiin tunnistautumiseen viimeistään vuoden 23 alussa ja pahvisissa raaputusarvoissa puolestaan vuoden 24 alussa. Kattavan tunnistautumisen etu on siinä, että viranomaisella, pelaajalla ja Veikkauksella on mahdollista asettaa erilaisia rajoituksia ja estoja pelaamiselle. Pakollinen tunnistautuminen lisää saatavilla olevan pelidatan määrää. Veikkauksella olisi oikeus ja myös velvollisuus käyttää dataa haitallisen pelaamisen tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa.

Laissa myös säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriölle ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle oikeus saada Veikkaukselta henkilötietoja. Tämä on tärkeää tutkimukseen ja tietoon perustuvan haittojen torjunnan kehittämiseksi. Pelaamista koskevien tietojen analysointi tehtäisiin kuitenkin aina ryhmätasolla, eikä tietojen käsittelyn kohteena olisi yksittäinen pelaaja.

Tämän nyt käsittelyssä olevan esityksen myötä raha-automaattien markkinointi kielletäisiin ja lakiin sisällytettäisiin uusi velvollisuus suunnitella raha-automaattien sijoittelun ja käytön periaatteet siten, että haitat olisivat mahdollisimman vähäisiä. Erityisesti tulisi huomioida alaikäisten ja haavoittuvassa asemassa olevien suojaaminen. Automaatit tulisi myös sijoittaa niin, että niitä voidaan esteettömästi valvoa.

Myös uusissa markkinointisäännöksissä on huomioitu rahapelihaittojen torjunta. Uudella sääntelyllä täsmennettäisiin Veikkaukselle sallitun markkinoinnin sisältöä. Lisäksi Veikkauksen markkinoinnin tulisi olla kokonaisuudessaan maltillista. Laissa säädettäisiin myös kielletyistä markkinointitavoista. Niin sanottua pelikohdeinformaatiota ei myöskään enää olisi sallittua antaa haitallisista rahapeleistä. Kuten nykyisinkin haitallisten pelien markkinointi olisi sallittu pelikasinolla ja pelisalissa. Toisaalta rahapelikysynnän ohjaami-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

seksi sallittaisiin jatkossa vedonlyönti- ja totopelien markkinointi edellä kuvatun mukaisin rajoittein.

Vaikka voimassa oleva arpajaislaki sisältää yksiselitteisen kiellon markkinoida muita kuin Veikkauksen rahapelejä, useat yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliset toimijat tarkoituksellisesti suuntaavat markkinointiaan tänne käyttäen markkinoinnissaan esimerkiksi suomen kieltä. Markkinoinnissa pyritään hämärtämään kuluttajien käsitystä siitä, että rahapeliyhteisöillä olisi oikeus toimeenpanna rahapelejä Suomessa. Tällaista rahapelien markkinointia esiintyy erityisesti internetissä. Arpajaislain vastaisen markkinoinnin kitkemiseksi esityksessä ehdotetaan hallinnollisen seuraamusmaksun käyttöönottoa. Markkinointikielto ja seuraamusmaksu voitaisiin vastaisuudessa kohdistaa myös yksityishenkilöön. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä myös Veikkaukselle sen rikkoessa edellä mainittuja uusia markkinointisäännöksiä.

Arpajaislailla vaikutetaan siihen, miten haittoja torjutaan yksinoikeusjärjestelmän sisällä. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä, vaan samanaikaisesti on vaikutettava ulkopuoliseen tarjontaan. Tämän vuoksi esitykseen on sisällytetty säännökset maksuliikenne-estoista. Estojen kohteena olisivat sellaiset rahapeliyhtiöt, jotka suuntaavat arpajaislain vastaisesti markkinointiaan Manner-Suomeen ja joiden markkinoinnin Poliisihallitus on kieltänyt. Poliisihallitus ylläpitäisi julkisesti niin sanottua estolistaa tällaisista rahapeliyhtiöistä. Pankkien ja muiden maksupalvelutarjoajien tulisi estää maksuliikenne estolistalla olevien rahapeliyhtiöiden ja pelaajien välillä.

Arpajaislailla mahdollistetaan Veikkauksen tytäryhtiöille yritysten välinen liiketoiminta. Veikkauksen pelikehityksosaamista voitaisiin siis hyödyntää kaupallisesti myyden palveluja ja tuotteita ulkomaisille pelialan yhtiöille. Kyse ei ole rahapelipalveluiden tarjoamisesta kuluttajille ulkomailla.

Lakimuutosten on tarkoitus tulla pääosin voimaan ensi vuoden alusta. Pakollisen tunnistautumisen ja maksuliikenne-estojen käyttöönotto edellyttää huomattavia teknisiä muutoksia, minkä vuoksi säännösten soveltamista porrastettaisiin. Kaikki pelaaminen olisi tunnistautunutta viimeistään vuonna 24.

Arvoisa puhemies! Hyvin usein arpajaislain yhteydessä puhutaan myös rahapelitoiminnan tuotosta. Yksinoikeusjärjestelmän ylläpitoa tai sen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä ei kuitenkaan voida EU-oikeuden silmissä perustella tuotoilla. Tehokkaat haittojen torjuntaan tähtäävät toimenpiteet vaikuttavat väistämättä pelaamiseen ja sitä kautta myös Veikkauksen tuottoon. Tällä arpajaislain uudistamisella ei puututa tuotonjaon tulevaisuuteen. Tuotonjakoa käsitellään parhaillaan erillisessä valtioneuvoston kanslian vetämässä hankkeessa. Hankkeen tehtävänä on laatia ehdotus uudeksi rahoitusmalliksi rahapelituotoilla rahoitettujen toimintojen rahoittamiseksi vuoden 24 alusta lukien. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkynen. [Ilkka Kanerva: Eikö ole debattia?] — En huomannut, että olisi vielä ainakaan suuremmin debattipuheenvuoropyyntöjä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

14.09 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä puheenvuorolla varmaan blokkiaan ikuisesti pääsyni Veikkauksen hallintoneuvostoon, mutta niin olkoon.

Suomalainen rahapelijärjestelmä on sairas. Sairas rahapelijärjestelmämme on verhottu Veikkauksen kiillotettuihin mainosmateriaaleihin, joiden avulla kipukohtia yritetään peitellä. Meille kerrotaan joka kerta toisensa jälkeen, kuinka rahapelitoimintaa kehitetään vas-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

tuullisemmaksi ja kuinka Veikkauksen voittovaroja käytetään hyvään tarkoitukseen. Kerta toisensa jälkeen näiden selityksien varjolla sairas pelijärjestelmämme saa lisää elinaikaa, ja poliitikot siunaavat sen säilymisen keskuudessamme.

Vaikka rahapelijärjestelmämme on sairas, se on vaarallisen kykenevä toimimaan omaa etuaan ajaen ja pahoinvointia levittäen. Sen seurauksena Suomessa on arvioitu olevan 112 000 kansalaista, jotka kärsivät rahapeliongelmistä. Kun tähän lisätään peliongelmaisten läheiset, [Puhuja osoittaa itseään] puhumme valtavasta joukosta suomalaisia, joiden arkea rahapelaaminen varjostaa. Pelaaminen siis aiheuttaa meille valtavan määrän pahoinvointia, eikä tätä havaittua tosiasiaa poista se, että pelirahoja jaetaan hyvää tarkoitaville toimijoille ja hankkeille. Pelaamisen aiheuttama pahoinvointi ei katoa minnekään. On kestämätöntä, että hyvinvointia rahoitetaan luomalla pahoinvointia.

Arvoisa puhemies! En halua ulkomaalaisia peliyhtiöitä mellastamaan Suomeen ja kauppaamaan suomalaisten rahoja. Meillä on jo kotimainen pelimonopoli, joka sekin on saanut mellastaa liian vapaasti jo vuosikausia. Poliitikkojen tulisikin nyt keskittyä siihen, että samalla, kun ulkomaalaiset toimijat pysyvät aisoissa, myös oma pelimonopolimme saadaan laitettua aisoihin. Pelimonopoli on luotu suojelemaan kansalaisten hyvinvointia, ei tarvelemään sitä. Kun asetelma on kääntynyt päinvastaiseksi, on järjestelmää silloin korjattava. Sen hetki olisi ollut jo aikaa sitten. Viimeistään nyt tähän todellisuuteen tulisi heittää.

Hallituksen esityksessä arpajaislain uudistamiseksi ei haluta puuttua siihen, että ruoka-kaupat toimivat tässä maassa uhkapeliluolina. Tavallisesti uhkapeliluolat mielletään laittomiksi. Mutta Suomessa on täysin laillista, että ruokakaupoissamme on pitkät rivit pelikoneita, joihin kansalaiset häviävät pitkän pennin. Toisin kuin hallitus, eräs kauppakettu näki pelikonerivit niin vastuuttomina, että päätti poistaa ne kaupoistaan.

Veikkaus julistaa kovaan ääneen, kuinka se on vähentänyt hajasijoitettujen pelikoneiden määrää viime aikoina. Mutta jos noin 18 500 pelikoneen viidakkoa harvennetaan noin 10 000 pelikoneen viidakoksi, meillä on edelleen 10 000 pelikoneita liikaa siellä, missä niitä ei pitäisi olla. Riippumatta pelirajoista tai tunnistaumisista tuhannet pelikoneet säilyvät yhä ympäristössä, jossa jokaisen suomalaisen on käytävä hakemassa ruokansa — ja lapset mukana. Kun pelaaminen vie mennessään, kauppojen pelikoneista tutut ääni- ja valoeffektit säilyvät, mutta pelit vaihtuvat ja panokset kasvavat. Pelaaminen voi lopulta viedä kaiken käytössä olevan ajan ja rahan. Sen sijaan, että vanhempi viettäisi aikaa lastensa kanssa, aika hupenee nettikasinoihin, joihin uppoavat myös kaikki rahat lasten viikkorahojen myöten. Vastuulliset toimet menettävät merkityksensä, kun panoksena on peliriippuvaisen ja hänen läheistensä koko elämä ja tulevaisuus. Suurimpia epäkohtia koko pelisysteemissämme on järjestöjen rahoituksen sitominen peliongelmaisilta haalittuihin rahoihin.

Hallituskin on tunnistanut tämän ongelman, mutta ratkaisua tämän epäterveen riippuvuuden katkaisemiseksi yhä odotetaan. Sen sijaan pitkiä työryhmien toimikausia ei olisi tarvittu siihen, että olisi katkaistu peliriippuvuuskierteen juuret ja päätetty poistaa pelikoneet kaupoista. Toimeen olisi voitu alkaa heti. Siihen hallitus ei ollut valmis, ja sairasta rahapelijärjestelmäämme paikataan laastareilla. Kauniitkaan laastarit eivät kuitenkaan paranna ongelmaa, vaan peittelevät sitä.

Pelikoneet on saatava pois kaupoista, sillä ne aiheuttavat peliriippuvuuskierteen myötä niin suuria haavoja, joita laastarit eivät enää peitä. Niitä haavoja on maassamme jo liikaa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Kiviranta.

14.14 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tilanne on nopeasti muuttunut vuoden parin aikana koronarajoitusten ja peliongelmien hallintaan tähtäävien toimien seurauksena. Myös digitaalinen toimintaympäristö on muuttanut Veikkauksen markkinatilannetta huomattavasti, sillä monopoli joutuu erityisesti nettikasinoiden ja urheiluvedonlyönnin myötä kilpailemaan kansainvälisiä toimijoita vastaan. Tarvitsemme järkevän ja vastuullisen arpajaislain. Pelihaittojen torjumiseksi saatavuutta tulee edelleen rajoittaa. Pakollinen tunnistautuminen on ehdottomasti tarpeen ja hyvä asia. Veikkauksen toiminnan tulee olla uskottavasti vastuullista. Tämä tulee ottaa huomioon myös pelituotteiden markkinoinnissa.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että rahapelimonopolin aseman puolustamiseksi ulkomaisien uhkapelilyhtiöiden toimintaedellytyksiä pyritään rajoittamaan esimerkiksi rahaliikennettä estämällä. Tällä on merkitystä, vaikka kuten esityksessäkin todetaan, valvonta on todellisuudessa varsin vaikeaa. Maksuliikenteessä pitäisi olla jatkuvasti päivitettävät, ajantasaiset estolistat, ja vaikka suora maksuliikenne suomalaisten tilien ja ulkomaisten pelilyhtiöiden välillä saataisiinkin estetyksi edes suurimmaksi osaksi, niin jäljelle jäisi kuitenkin useita tapoja kiertää sääntelyä. Yksi esimerkki on rahojen siirtäminen ensin suomalaiselta pankkitililtä ulkomaiseen nettipankkiin ja sieltä edelleen peliyritykselle. Voittojen kotiuttaminen toimisi vastaavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena tulee olla Veikkauksen aseman turvaaminen, sillä pelituotteiden valuminen ulkomaille ei ole suomalaisten etu. Samalla on kuitenkin muistettava vastuullisuus ja se, että ongelmapelaaminen on vakava yhteiskunnallinen epäkohta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.16 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Meillä on käsittelyssä odotettu arpajaislaki 2, joka jatkaa tuon arpajaislaki ykkösen eteenpäinvientiä.

Jos aloitan hyvistä asioista, niin pidän myönteisenä sitä, että meille synnytetään tällainen Veikkauksen tytäryhtiö, jossa tätä suomalaista osaamista voidaan myydä ulkomaille. Eli sitä pelien kehittämisen osaamista — ei siis itse pelaamista, niin kuin ministerikin toi esille, vaan nimenomaan sitä korkeaa pelien kehittämisen osaamista, mitä meillä on, mutta toivottavasti myös näitä erilaisia vastuullisuuteenkin liittyviä asioita. Se on hyvä, että meillä on tällainen mahdollisuus, ja me tiedämme, että meillä on paljon yksityisiä yrityksiä, pörssiyrityksiä, Suomessa, joilla tätä osaamista on paljon, mutta sitä on myös meidän valtionyrityksillä, Veikkauksella, ja sitä osaamista on ihan hyvä myydä ulkomaille ja saada sitä kautta osa hyödyistä myös meille Suomeen käytettäväksi.

No sitten niitä ongelmiahan tässä esityksessä on huomattavasti enempi: tappioraja, netin blokkautuminen, rahansiirtoblokkaus ja peliautomaattien kohtalo. Tässä esityksessä valitettavasti puututaan aika vähän itse peliongelmiin. Olisin odottanut, että toimenpiteet olisivat olleet vahvemmin peliongelmiin kohdistuvia. Meillä tuoreimpien tietojen mukaan yli 100 000 ihmistä kärsii ihan vakavista peliongelmissa — heistä yli 50 000 on peliriippuvaisia. Me tiedämme jokainen varmasti jonkun, jos ei ihan lähimpiiristä, niin varmasti lähimpiirin lähimpiiristä, joilla näitä ongelmia on — erittäin vakavia, missä menetetään kymmeniätuhansia euroja, velkaannutaan elämänmittaisesti, ja sitten niitä, jotka pelaavat näitä kauppohen pelejä ja itse asiassa tekevät itsestään köyhiä jokaisen eläkkeentulon jälkeen. THL:n

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

tuore tutkimushan kertoi siitä, että sosiaalietuuksien ja haitallisen rahapelaamisen yhteys on itse asiassa aika selvä. Vaikka etuuksien varassa elävät pelaavat vähemmän kuin työssäkäyvät, niin heidän suhteellinen osuutensa ongelmapelaajista on suurempi kuin työssäkäyvien.

No tämä tappiorajakysymys: Olisin ministeri Ohisalolle todennut, että kun avasitte nyt tämän lainsäädännön, niin syyskuussahan otettiin käyttöön osana Veikkauksen omaa vastuullisuusohjelmaa tämä kahden tuhannen euron tappioraja, mutta me olisimme kyllä valmiita sitä edelleen laskemaan. Se on kyllä varsin korkea, ja usein tulee vähän sellainen olo, että tämä raja on niin korkea siksi, että on voitu sanoa, että ”me tarjoamme kyllä tappiorajaa”, mutta ei se auta näitä ihmisiä, jotka näiden peliongelmiensa kanssa taistelevat. Toivon, ministeri, että tähän vielä puuttuisitte.

Veikkaus on vähentänyt peliautomaatteja kaupoista noin 40 prosenttia, ja nyt myös tappiorajat ovat tulossa pakollisiksi ja tunnistautuminen myös osana sitä. Mielestäni meillä pitäisi tässä tilanteessa olla valmius siihen, että me siirtäisimme peliautomaatit kokonaan valvottuihin tiloihin. Se olisi ollut mahdollista tässä esityksessä tehdä.

Uusimpana keinona oman pelaamisen hallintaan tulee tässä esityksessä tunnistautuminen, joka tulee voimaan — ministeri kertoi äsken — viimeistään vuonna 24. Olin ymmärtänyt, että 23, mutta sekin olisi ollut kovin myöhään. Tätä voitaisiin kyllä vielä kiirehtiä. Pidän hyvänä sitä, että tämän myötä Veikkauksesta tulee maailman ainoa peliyhtiö, jonka kaikki pelaaminen on tunnistautunutta. Jatkossa lottokuponginkin jättäminen vaatii siis tunnistautumisen — hyvä niin. Arvioiden mukaan kaikkienensa tämä vähentää rahapelaamista noin 500 miljoonaa euroa — toivottavasti myös osaltaan peliongelmiä.

No sitten tämä nettiblokkaus: Nyt täytyy vihreiltä kysyä, että käykö teille nettiblokkaus, netin rajoittaminen, kun sitä esittää vihreiden oma puheenjohtaja, vihreiden ministeri. Olen ymmärtänyt, että te olette nimenomaan puolustaneet netin avoimuutta, ja nyt te uskotte siihen, että nettiä rajoittamalla näitä ongelmia ratkotaan. [Heli Järvisen välihuuto] Eivät nämä ongelmat tule ratkeamaan sillä. Tämä ei ole toiminut Norjassa, ei tämä ole toiminut missään muussakaan maassa, että ryhdytään nettiä rajoittamaan, ja sen takia kysyn: kannattatko te aidosti sitä, että meillä Suomessa otetaan käyttöön nettiblokkaus? Tällä vahvistetaan tietysti Veikkauksen monopolia, mutta en itse usko siihen, että se tulee toimimaan. Se voi edelleen pahentaa tätä tilannetta, ja toivoisin sitä harkittavan uudestaan.

Hyvänä pidän ehkä sitä, että tätä mainonnan rajoittamista tehostetaan. Meillä on pitkään ollut tilanne se, että käytännössä mainonnan valvonta on kohdistettu vain Veikkaukseen eikä juurikaan muuhun. Nyt tässä näitä toimenpiteitä kohdistetaan myös ulkomaisiin peliyhtiöihin — se on ihan hyvä ja tervetullut asia.

Arvoisa puhemies! Kannattaa myös huomata, että maailmalla mutta jo meilläkin on esimerkkejä siitä, että pelaamisen tiukka rajoittaminen on tuonut mukanaan myös lieveilmiöinä esimerkiksi laittomat peliluolat, joista tässä edelläkin puhuttiin. Meilläkin itse asiassa nyt pitkittyneet ravintolasulut mutta myös esimerkiksi näiden rulettien ja tämäntyyppisten poistaminen ravintoloista on synnyttänyt Suomeen kasvavan määrän näitä niin sanottuja pimeitä peliluolia, kasinoita. Tämä on oikeasti ihan kasvava ongelma meillä, ja kannattaa seurata, mitä tämän ympärillä tapahtuu, ja toivottavasti tähänkin puututaan.

Arvoisa puhemies! Hyvää: tytäryhtiö. Huonoa: liian korkea tappioraja, netin blokkautuminen, rahansiirtoblokit sekä peliautomaattien jättäminen edelleen kauppoihin. [Vastauspuheen vuoropyyntöjä]

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Otetaan vielä edustaja Gustafsson, ja sen jälkeen ovat kaikki pidempään puheenvuoroa jonottaneet saaneet puheensa pidettyä. Sitten, jos halukkuutta on, niin mennään debattiin.

14.23 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Onpa hienoa puhua nyt täältä ja nähdä teidät kaikki työtoverit livenä paikalla.

Veikkaus-yhtiöhän [Hälinää — Puhemies koputtaa] on perustettu 1940. Sen ovat perustaneet Suomen Valtakunnan Urheiluliitto, Suomen Palloliitto ja Työväen Urheiluliitto. Kun me puhumme Veikkaus-osakeyhtiöstä, me emme puhu ihan mistä tahansa toimijasta. Mielestäni Veikkaus on merkittävä suomalainen instituutio, joka on tuottanut suomalaiselle yhteiskunnalle, lukuisille edunsaajille, miljoonille suomalaisille mielihyvää, terveyttä, hyvää elämää. [Sebastian Tynkkynen: Ja pahoinvointia! — Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Ei saa häiritä puhujaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt edustaja Gustafssonilla on puheenvuoro.

Kannattaa muistaa myöskin ikään kuin tämä näkökulma.

Voisin ihan alkuun kysyä osin retorisesti niin edustaja Tynkkyseltä kuin muiltakin: Tiedätekö, että Veikkauksen toiminnan pelihaitat ovat vähentyneet? Sen sijaan ne ovat kasvamassa pelitoiminnassa, joka tapahtuu ulkomaille ja jonne pelataan virallisten tietojen, arvioiden mukaan lähes 400 miljoonalla eurolla vuodessa. Kysyn, kuinka moni niistä tahoista, jotka nyt arvostelevat ja kritisoivat Veikkauksen vastuullisuustoimia, on nostanut oman sormensa ja kysynyt, miten puututtaisiin tehokkaammin laittomille peliyhtiöille pelaamiseen, jotka kotiuttavat rahansa veroparatiiseihin verotuksen ulottumattomiin pois suomalaisilta kansalaisjärjestöiltä. Kuinka moni on nostanut sormensa? Olen liian vähän kuullut näitä puheenvuoroja niiltäkin tahoilta, joita pidän vastuullisina ja fiksuina toimijoina.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoite, aivan niin kuin ministeri sanoi, on vähentää ja ehkäistä rahapelaamisen sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja, joita kiistatta on ja joita on liikaa. Veikkaus-yhtiön tavoite on nyt nollatoleranssi, ja tämä nyt käsitellyssä oleva arpajaislaki, niin haluan uskoa, tulee varsin merkittävästi toimimaan tähän suuntaan. Lisäksi tämän arpajaislain tarkoituksena on vahvistaa yksinoikeusjärjestelmän toimintaedellytyksiä ja sen kykyä ohjata kysyntää säänneltyyn, turvalliseen rahapelitoimintaan.

Olen lukenut tuon koko hallituksen arpajaislakiesityksen. Se on minusta erittäin kunianhimoinen kokonaisuus. Näkisin kyllä näin, että kun täällä nyt kritisoitiin maksuliikenteen estoja yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvien rahapelien tarjoajille, niin tämä estomenettely on voimassa Euroopan unionin seitsemässä jäsenmaassa. Ja arpajaislakiesitys pitää muuten sisällään myöskin sen, että koska tässä myöskin Poliisihallituksen valvonta, ohjausrooli korostuu, niin se laki pitää nyt sisällään neljän plus kolmen poliisiviran perustamisen, ja ne tulevat Veikkauksen piikkiin ja ne nimenomaan myöskin sitten tätä valvontaa ovat tehostamassa, eivät tietysti yksin he, vaan totta kai niin kuin muutkin toimijat käymättä niitä nyt tässä lävitse.

Asiantuntijavaliokunnissa kannattaa tietysti tähän asiaan pysähtyä ja perehtyä, mutta se on kuitenkin sellainen väline, jolla nimenomaan laittomaan pelitoimintaan voidaan puutua. Miksi me jättäisimme semmoisen käyttämättä, jos se nyt muissa kuitenkin toimii —

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

ehkei täydellisesti, mutta kuitenkin? Sateenvarjostakin voi joskus tippua joku pisara ohi, mutta se suojelee ihmistä ja yhteistä asiaa.

Myöskin pidän, aivan niin kuin täällä jo aiemmissa puheenvuoroissa todettiin, tärkeänä tätä uutta liiketoimintaa. Kun olen pitkään seurannut ja osin ollut mukana Veikkauksen luottamustehtävissä, niin tiedän, että Veikkauksen teknologinen peliohjelmien kehittämisosaaminen on aivan Euroopan huippua, ja voisin noin varovasti yleisellä tasolla sanoa, että tämä uusi liiketoiminta, joka on siis yritysten välinen, mahdollistaa pidemmällä aikavälillä kymmenien miljoonien lisätuoton Veikkaukselle. Kuulitte oikein. Ja se on nyt myöskin tässä sisällä, myöskin vahvasti erilaiset vastuullisuustoimet ja myös Veikkauksen kanavointitoiminnan vahvistaminen.

Minä luulen, että monet meistä suomalaisista jakavat sen tunteen, mikä täällä on todettu, että tämä uhkapelaaminen, peliriippuvaisuus on vakava ongelma. Mutta haluan itse nyt nähdä, mitä tämä pakollinen tunnistautuminen tarkoittaa lähivuosien aikana. Katsotaan rauhassa ja tartutaan sen jälkeen, jos on välttämätöntä, ikään kuin uusiin, jyrkkiin toimenpiteisiin. Kyllä minä pidän nyt tässä tilanteessa huonona sitä, että kaikista peliautomaateista luovuttaisiin, kun jo nyt Veikkauksen kate on tippunut puolella miljardilla, ja että lyötäisiin vielä [Puhemies koputtaa] lisää tavallaan rasitteita tällä tavalla. — Joo, puheenjohtaja, eiköhän tämä tässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Eiköhän tämä, edustaja Gustafsson, tässä. — Ja nyt näyttää siltä tosiaan, että tämän puheenvuoron jälkeen on halukkuutta debattiin. Nouskaa seisomaan, painakaa V-painiketta. — Ja edustaja Essayah aloittaa.

14.31 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] — No niin, uuden tekniikan opettelua, kiitoksia kollegalle!

Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille lain esittelystä. Ministeri aivan oikein totesi puheenvuorossaan, että EU:n silmissä sisämarkkinoilla ainut peruste sille, että meillä on kansallinen monopoli, on se, että me sitä kautta pyrimme paremmin ja pystymme paremmin ehkäisemään näitä pelaamiseen liittyviä haittoja, ja siinä mielessä tätä lakiesitystä on katsottava niitten silmälasien läpi. Ajattelinkin, kun tässä näitä erilaisia toimenpiteitä on lainsäädännössä nyt tehty ja lueteltu, että tässä on sekä hyviä että huonoja ja sellaisia, joista uskon olevan varmasti apua vastuullisuuden parantamisessa, mutta ehkä muutamia sellaisia, joitten kohdalla herää kysymyksiä, mistä nämä ovat tulleet. Yksi sellainen, josta haluaisin ministeriltä vastauksen, on tämä niin sanottu tappioraja, 2 000 euroa. Mihin tämä perustuu? On tullut paljon palautetta siitä, että tämä on varsin korkea ja ei tavallaan [Puhemies koputtaa] vastaa tätä lain kokonaistarkoitusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinäluoma.

14.32 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myöskin kiittää ministeriä tämän tärkeän lakipaketin tuomisesta eduskuntaan. Näen tämän tasapainoisena pakettina, jossa tehdään erittäin tarpeellisia täsmäkorjauksia tähän lakiin. Edustaja Gustafsson puhui täällä erittäin viisaasti ja puhui tämän kokonaistilanteen ja yhteiskunnallisen tilanteen huomioimisesta. Pelihaittojen torjunta on erittäin tärkeää, ja siksi se on myös tämän lain keskeisin tavoite. Tässä tehdään jo korjauksia, ja nyt on syytä myös-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

kin, kun tämä laki tulee voimaan, seurata, minkälaisia vaikutuksia tämä laki saa aikaan, ja jatkaa tätä korjaustyötä myöskin jatkossa. Mutta on aivan selvää, että kun seuraavassa vaiheessa pohditaan näiden järjestöjen asemaa, niin kun niin moni järjestö on riippuvainen myöskin rahoituksesta, niin on tärkeää, että myös heidän rahoituksensa pystytään pitkällä aikavälillä turvaamaan ja luomaan ennustettava kehikko myöskin heille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

14.33 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta edustaja Gustafsson sanoi oikeastaan ihan samansuuntaisesti kuin itse ajattelen, että pelaamisesta on kuitenkin myös iloa. Ei voi käsitellä kaikkia pelaajia ongelmapelaajina, vaan ne ongelmapelaajat ovat ongelma erikseen, ja heitä autetaan ja pyritään koko ajan parempaan.

Sitä en ymmärtänyt, että edustaja Gustafsson Veikkauksen hallintoneuvoston puheenjohtajana puhui jälleen laittomista ulkomaisista peliyhtiöistä. Mitä ovat nämä laittomat peliyhtiöt? On ehkä jotenkin erikoista, että perussuomalaisena joutuu puolustamaan eurooppalaista vapaata kilpailua, [Naurua] mutta menkööt, koska perussuomalaiset ovat vapauden kannattajia, sananvapauden lisäksi siis myös toimintavapauden ja ihmisen yksilönvapauden kannattajia. Tällainen maksuliikenteen estäminen on huolestuttava suunta, koska voi olla, että sillä puuttumisella mennään sellaisiin doktriineihin, joilla aiheutetaan pitkässä juoksussa enemmän haittaa kuin hyötyä, huomioiden että tämä koskee myös kryptoja eli virtuaalivaluuttoja. [Jukka Gustafsson: Minä en taas ymmärtänyt tätä kohtaa! — Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mykkänen.

14.35 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Kyllä minun mielestäni edustaja Gustafssonin käyttämä puheenvuoro kuvastaa sitä ristiriitaa, joka tähän rahapelaamiseen Suomessa liittyy. Meillä on Veikkauksella lakisääteinen monopoli pelihaittojen hallinnan takia, ja kuitenkin täällä keskustellaan siitä, että jos jo puoli miljardia pelikatetta menee tunnistautumisen kautta, niin ei kai sitten vielä voida sitä vähentää siirtämällä pelikoneita marketteihin. Eihän tämä arvio, minkä Gustafsson esitti, ole edes lainmukainen peruste miettiä, pitäisikö pelikoneet siirtää, vaan sitä pitää miettiä sitä vastaan, onko se oikeasuhtaista pelihaittojen hallitsemiseksi. Meidän mielestämme on. Hallitus ei tähän uskalla mennä, ja kysyn ministeriltä: miksi näin on?

Mitä tulee tähän maksujen blokeeraamiseen, täällä Gustafsson tiesi, että se muualla toimii lähes kuin rikkinäinen sateenvarjo. Norjassa se ei kuulemma toimi, ja Ruotsi ei edes lähtenyt yrittämään, kun näki vierestä, ettei se toimi. Ministeri, onko tästä vaikutusarviointoja, [Puhemies koputtaa] että siitä on muutakin vaikutusta kuin ihmisten maksujen ja nettikäyttäytymisen tekninen rajoittaminen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mattila.

14.36 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä, ja täällä on ollut monia hyviä puheenvuoroja kollegoilta. Olen ollut hyvilläni, että hallitusohjelmaan tehtiin kirjaus pyrkimyksestä rajoittaa pelaamisesta johtuvia haittoja. Ongelmahan on ikiaikainen, mutta nyt ongelman suitsiminen liikaa myös lainsäädäntötasolla eteenpäin. Muistan jo vuosikymmenien takaa apeailmeis-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

ten mummojen ja pappojen rivit pelikoneiden äärellä. Pelaamisessa ei näyttänyt olevan iloa, kun pieniä eläkkeitä pelattiin vimmalla pois.

Haluan antaa myös kiitosta Veikkaukselle siitä, että se on halunnut toimia vastuullisesti rahapelihaittojen vähentämisessä. Haittojen vähentämisessä on ollut mukana esimerkiksi kokemusasiantuntijoita, joiden näkemyksiä on otettu huomioon. Parhaiten nämä kokemusasiantuntijanäkemykset pääsevät esille rahapeliautomaattien sijoittelua koskevissa periaatteissa ja esteettömässä valvonnassa. Tulevaisuudessa on kiinnitettävä huomiota siihen, mihin pelikoneet on sijoitettu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Järvinen.

14.37 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että yksikin peliongelmainen on liikaa, ja siksi on hyvä ja oikea suunta, että tämän hallituksen aikana on otettu käyttöön pakollinen tunnistautuminen ja henkilökohtaiset tappiorajat ja että pelikoneiden määrää, automaattien määrää on vähennetty. Me vihreät olisimme valmiita myös siirtämään ne pelisaleihin, mutta valitettava totuus on se, että sekään ei poista peliongelmaa mutta varmasti tulee olemaan tulevaisuudessa yksi askel. Maksuliikenne-esto on yksi askel vielä lisää.

Mutta kun täällä puhutaan peliongelmaisista, on tärkeää muistaa, kuten edustaja Gustafssonkin sanoi, että ongelmat kasaantuvat nyt nettipelaamiseen, joka kasvaa hurjaa kyytiä. Vuosittain lähes sata miljoonaa euroa tulee lisää sellaista peliä, jota pelataan ulkomaille, ja me ei tunnuta millään saavan ulkomaisten peliyhtiöiden markkinointia kuriin. Siksi kysyn ministeriltä: mitä tähän tehdään, ja mitä tämä uusi lainsäädäntö tuo tullessaan, sillä ulkomaisten peliyhtiöiden markkinointia löytyy jo pääsiäismunia myöten?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

14.38 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafsson käytti tässä erittäin painavan puheenvuoron, johon ei voi muuta kuin yhtyä.

Arpajaislain muuttaminen, uudistaminen on tarpeen, ja tässä on hyvin keskeistä nimenomaan Veikkauksen aseman ja monopoliaseman pitkäjuoksuinen varmistaminen. Siinä ei ole kysymys pelkästään siitä, että ulkomaiset peliyhtiöt saadaan sillä tavalla kuriin, että voitot eivät valu ulkomaille, vaan ennen kaikkea myöskin siitä, että tämä pelitoiminta ja siihen liittyvä toiminta ei ole bisnestä primäärisesti, vaan siinä täytyy tunnistaa nämä riippuvuusongelmat, nämä haittaongelmat, joista täällä on puhuttu. Vähän samalla tavalla kuin alkoholin myynnissä meillä on monopoli Alkolla — miksi? Siksi, että Alko tekee samanaikaisesti myöskin alkoholikasvatusta. Aivan samasta lähtökohdasta myöskin monopoli on pidettävä Veikkauksella, että me voimme myöskin tätä peliriippuvuusongelmaa samanaikaisesti hallita Suomessa. Se on aito, vakava ongelma, jonka myöskin hallitus tunnistaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Meri.

14.39 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olen hyvin pitkälti samaa mieltä kuin edustaja Tavio. Nyt on hyvä muistaa, että kaikki rajoitukset kohdistuvat kaikkiin ihmisiin, ja me puhumme tässä myös kaikkien rakastamasta lottopelaamisesta, eli jokaisen pitää jatkossa tunnistautua. On hyvä huomata — ainakin juristina kiinnitän

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

huomiota siihen — että keräämme samalla myös ihmisen kotipaikasta ja käyttäytymisestä tietoa rekistereihin, elikkä aina tulee enemmän ja enemmän mahdollisuutta tietää, mitä kukin tavan ihminen tekee.

Sitten valiokuntakäsittelyä varten olisin tuonut esille muutaman ongelman. Turvakieli-toihmisten tilanne on ratkaisematta. Elikkä ihmisten, jotka joutuvat ottamaan turvakiellon omaksi suojakseen, on jo nyt hyvin vaikea saada Veikkaus-korttia, ja se, joutuvatko he sitten lopettamaan tuon rakkaan loton pelaamisen kerran viikossa, on auki tuossa esityksessä. Ja moni meistä ostaa joululahja-arpoja. Entäpä sitten jatkossa: Kenen nimiin se rekisteröityy, kun ostat joululahja-arvat? Onko se sitten tosiaan niin, että lahjan antaja on sitten hetken päästä ongelmapelaaja? Tässä on teille muutama [Puhemies koputtaa] kysymys valiokuntaan pohdittavaksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Wallinheimo.

14.41 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan mielipuolista keskustelua. Täällä oppositio tällä hetkellä puolustaa enemmän köyhiä kuin halitus. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! En kiellä, että laissa olisi paljon hyviäkin asioita, mutta ministeri Ohisalo, [Hälinää — Puhemies koputtaa] teidän taustallanne, köyhyystutkijana, olisi tietenkin voinut olettaa, että te tiedätte, mitä pelihaitat ja peliongelmat aidosti aiheuttavat, ja sitä kautta laki olisi voinut olla paljon kunnianhimoisempi. Hämmästyksenne oli suuri myös näistä internetblokeerauksista tai rahansiirron estoista. Jotenkin tuntuu, että se ei enää ole 2020-lukua.

Täällä on paljon puhuttu nyt tästä pelirajasta, tästä 2 000 euron tappiorajasta. 2 000 euroa, se on kova määrä, 24 000 euroa vuodessa. Olisiko mitenkään mahdollista, että valio-kunta kävisi nyt läpi tätä 24 000 euron potentiaalista häviötä per vuosi, koska tämä on paljon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Saramo. [Jukka Gustafsson: Aloittiko kokoomus politikoinnin taas?]

14.42 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurin osa meistä tuntee surullisia ihmiskohtaloita, [Hälinää — Puhemies koputtaa] kun kaikki liikenevät varat ja vielä pikavipit päälle on työnnetty RAY:n automaatteihin. Toisaalta monet meistä muistavat myös, kun on perheen kanssa jännitetty yhdessä loton tuloksia, eikä siitä itsessään ole syntynyt sen suurempia ongelmia.

Arvoisa puhemies! On pidettävä erillään neljä asiaa: Mitä tehdä RAY:ltä Veikkaukselle siirtyneille automaateille? Tässä on hyvin edetty. On vähennetty automaatteja, ja jatkossa voidaan poistaa automaatit kokonaan kauppojen eteisistä, minkä tämä laki mahdollistaa. Mitä tehdä nettipelaamiselle, joka on kasvava ongelma, jossa Maltalta operoivat saalistajat jo nyt kilpailevat Veikkauksen kanssa, mitä oikeisto tuntuu tässä tukevan? Tähän lakiesitys antaa työkaluja. Mitä tehdä tuotoille? Nykyinen hallitus onneksi perusti työryhmän, joka on nämä stepit, askeleet, tuonut tämän budjettikytkyn purkamiseen. Ja neljäs on sitten: mitä tehdä monopolille? [Puhemies koputtaa] Jos ja kun pelihaittoja oikeasti halutaan rajoittaa, niin silloin ei tuoda eikä lisätä kilpailua ja mainontaa.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Och ledamot Adlercreutz.

14.43 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Vi har skapat oss ett ganska delikat problem: Vi har en statlig verksamhet som visst skapar glädje, men också skapar problem, och med den finansierar vi sedan andra verksamheter som vi alla tycker att är goda och försvarbara.

Eli kohtalaisen monimutkaisen ongelman edessä tässä ollaan. Se, että tunnistautuminen on pakollista, on ehdottomasti hyvä asia, mutta näemme tämänkin vuoden budjetista, että näillä toimenpiteillä, millä pyritään ongelmapelaamista estämään ja suitsimaan, on tietenkin merkitystä sitten myöskin suhteessa niihin varoihin, joita voimme jakaa niihin hyviin tarkoituksiin, mihin nyt veikkausvaroja jaetaan. Eli pidemmällä tähtäimellä tämä on tietenkin yksi askel.

Ja minun mielestäni sinänsä se kritiikki, joka on noussut näitä maksublokkeja vastaan, ei ole vailla perusteita. Saa nähdä, miten sen kanssa menee, onko se toimiva järjestelmä. Kansainväliset esimerkit eivät ole kaikin puolin rohkaisevia. [Puhemies koputtaa]

Isossa kuvassa pitää tietenkin tämä koko rahoitus ratkaista, ja siinä on parlamentaarisella työryhmällä vielä pohdittavaa edessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt vielä edustaja Harkimo ja sen jälkeen ministeri Ohisalo.

14.44 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ärade talman! Maksimoi tuotot ja minimoi haitat — tehtävä on mahdoton. Mihin perustuu 2 000 euron raja? Eihän kellään ole varaa hävitä sellaisia summia. Tätä summaa pitää ehdottomasti alen-
taa. Suomen pitää valmistautua purkamaan Veikkauksen monopoli pikaisesti ja siirtyä lisenssijärjestelmään kuten Tanskassa ja Ruotsissa: Veikkauksen asema säilyy vahvana, valvonta paranee, haittoihin voidaan puuttua varhaisemmin ja valtion tulot säilyvät verojen ja lisenssimaksujen avulla. Mielestäni on aivan käsittämätöntä, ettei mitään laskelmia ole Suomessa tehty. Vaikkei haluttaisi lähteä lisenssipohjaiseen järjestelmään, pitäisihän se ainakin tutkia.

Maksimoi tuotot ja minimoi haitat — tätä ei vasemmistohallitus todellakaan noudata, se maksimoi tuotot. Toimeentulo- ja asumistuilla elävät, heikompiosaiset ihmiset laittavat viimeiset euronsa kauppojen rahapeliautomaatteihin ja ministerit seuraavat sivusta, [Puhemies koputtaa] kun valtion kassa kilisee. Hyvä hallitus, miksette vieneet peliautomaatteja pois kauppojen auloista, kun olisitte voineet sen tehdä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, edustaja Harkimo, aika on nyt täyttynyt. — Ja ministeri Ohisalo, 3 minuuttia.

14.45 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Hyviä puheenvuoroja on käytetty, kiitokset edustajille. Tässä kysyttiin muun muassa tästä markkinoinnista. Yksi sellainen keino, minkä nyt tuomme tänne työkalupakkiin, on esimerkiksi se, että Poliisihallitus voisi jatkossa kohdentaa arpajaislain vastaisesta markkinoinnista tekemänsä kieltopäätöksen myös luonnolliseen henkilöön eli vaikka julkisuuden henkilöön, joka tekee kansainvä-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

lisille pelifirmoille markkinointia täällä. Näitähän nähdään hyvin paljon meillä erilaisilla kanavilla tälläkin hetkellä. Erilaisia kieltoja ja seuraamusmaksuja on siis tulossa.

Täällä oltiin hieman huolissaan siitä, että eikö jatkossa saa sitten arpoja ostaa tai Lottoa pelata. Kuten edustaja Heinonen täällä totesi ja itsekin puheessani nostin, Veikkaus tulee olemaan kunnianhimoinen siinä, että kaikki pelaaminen tulee tunnistautuneeksi pelaamiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että tappiorajat koskevat kaikkea pelaamista, eli käytännössä myös tämä tulee sitten vaikuttamaan näihin muihin peleihin.

Olen samaa mieltä siitä, kuten edustaja Heinonen sanoi, että eikö nopeammin voisi tehdä näitä muutoksia tunnistautumisen osalta. Kyllä, jos vain suinkin mahdollista. Eli käytännössä, jos teknisesti on mahdollista, niin jo ennen 23 vuotta, ja sitten vuosi 24 vain viittauksena näihin raaputusarpoihin — eli ne ovat viime vaiheessa. Niitä voi siis ostaa vapaammin vielä tässä jonkin aikaa.

Mutta haluan pointata sitä, miten hyvin monessa puheenvuorossa, ensimmäisestä edustaja Tynkkysen puheenvuorosta lähtien, on nostettu esille se, että pelihaitat ovat valtava ongelma yhteiskunnalle. Meillä on pieni porukka, joka pelaa erittäin paljon. Ja yksi keino tähän on se, että me saamme jatkossa enemmän pelidataa, jota myös luovutetaan tutkijoille, jotka pystyvät sitten käymään — ei henkilökohtaisella tasolla, vaan tutkimuksen tasolla, ilmiötasolla — läpi sitä, kuka pelaa, miten paljon, kenties missä alueilla: miten voimme vielä paremmin tätä rajoittaa ja puuttua juuri niihin pelaajiin, jotka menettävät kaikista eniten. Allekirjoitan kaikki ne inhimilliset tragediat, mitä tähän liittyy. Se on asia, johon pitää puuttua, ja sen takia täällä on työkaluja. Totta kai kunnianhimon taso voisi aina olla vieläkin kovempi.

Täällä oli keskustelua peliautomaattien sijoittelusta. Erilaisia näkemyksiä on esitetty tässäkin salissa siitä, pitäisikö heti kaikki siirtää. Olen oman näkemykseni aiemmin esittänyt. Tämä hallituksen esitys lähtee nyt siitä, että katsotaan tätä sijoittelua yhdessä ja tehdään tällaisia omavalvontasuunnitelmia näiden pelikoneiden hallussapitäjien ja Veikkauksen kanssa, eli lisää valvontaa tännekin puolelle.

Mitä tulee tappiorajoihin, niin jatkossa tosiaan kaikessa tunnistautuneessa pelaamisessa näitä on. Kun edustaja Mykkänen kysyi tappiorajoista, niin muistan, että päiväkohtainen raja oli 1 000 euroa teidän ministeriaikananne. Minä olen sitä puolella jo laskenut ja olen valmis tarkastelemaan tätä kokonaisuutta myös jatkossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely tässä yhteydessä nyt keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.49.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.27.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Edustaja Mattila poissa — edustaja Könttä.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

16.27 **Joonas Könttä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys arpajaislain uudistamiseksi on mielestäni liian vähän ja liian myöhään. Esityksen suurin ongelma on tuoda menneen maailman ratkaisuja nykypäivän vaatimuksiin. Hyvillä aikomuksilla on päälystetty tie kohti entistä oudompaa tilannetta. On kiiteltävä, että peliongelmat ja muu pelaamiseen liittyvä haitallisuus on vihdoinkin tullut osaksi julkista keskustelua, ja toki esityksessä on myös hyviä kohtia. Nyt käynnissä oleva selvitystyö toivottavasti päättyy esittämään pelitappiorahojen ja kolmannen sektorin välisen epäterveen kytkennän katkaisemista ja pelaamisella hävityn rahan siirtämistä budjettiin.

Esityksen kokonaiskuvan osalta suomalainen yhteiskunta kuitenkin valitettavasti jää reilusti tappion puolelle. Suomalainen ei voita aina, vaikka toisinkin on väitetty. On surullista, että jätämme edelleen valtavan määrän pelaamista normalisoivia, pelaamista mainostavia ja pelaamiseen kannustavia pelikoneita ympäri Suomen, keskeisimmille arkipäiväisen asioinnin reiteille, kauppoihin ja kioskeihin, tuhansittain ympäri maan. Olisi kaikkein järkevintä siirtää pelikoneet valvottuihin erillisiin tiloihin ja vähentää merkittävästi pelipaikkojen määrää. Haluan erikseen kiittää Pelikoneet kaupoista -kampanjan aktiiviväkeä esimerkillisestä kansalaisvaikuttamisesta.

Erikoisena voi pitää myös esityksiä rajoittaa internetiä ja ihmisten maksuliikennettä, kun useiden tutkimusten mukaan kyse on kalliista ja heikosti toimivasta järjestelmästä. Sisäministeriön oma selvitys vuodelta 2019 toteaa, että maksuliikenteen estäminen vaikuttaisi asiantuntijatapaamisten ja komission selvityksen perusteella olevan myös kierrettävissä. Norjan valvontaviranomaisen tilaaman tutkimuksen mukaan peliongelmat ovat Norjassa kasvaneet ja ulkomaalaisten peliyhtiöiden pelikatteet nousseet vuosina 2015–2019, jolloin maksuliikennerajoitukset ovat olleet voimassa. Lainsäädännön arviointineuvosto nosti esiin myös Euroopan komission raportin, jonka mukaan maksuliikenteen estojärjestelmät vaativat kattavia toimia, mutta estojen kiertäminen on helppoa. ”Valittu keino ei mahdollisesti ole kovin tehokas ongelmapelaamisen vähentämiseksi”, arviointineuvosto toteaa. Fiksumpaa olisi miettiä, kuinka pelaamista saataisiin aidosti yhteiskunnan hallintaan. Tähän kiinnitti huomiota myös lainsäädännön arviointineuvosto, jonka mukaan esityksessä käsitellään suppeasti eri vaihtoehtoja ja niihin liittyviä kustannuksia ja hyötyjä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tänäpä on käyty melko romantisoivaakin keskustelua siitä, kuinka lottoaminen olisi jollain tapaa suomalaisten ikään kuin kansallisominaisuus ja arvan ostaminen olisi etuoikeus, joka kuuluu kaikille. Mielestäni on tärkeää, että tätä kokonaisuutta käsitellään enemmänkin datan, objektiivisuuden ja rauhallisuuden kautta, eikä niin kuin ehkä itse on tottunut ajattelemaan asioita. On oltava valmis toteamaan, että maailma on muuttunut ja myös suomalaisten järjestelmien pitää muuttua mukana.

Olen erittäin varma siitä, että tämä järjestelmä tulee uudistumaan lähivuosina kokonaisuudessaan, ja ensiaskel onkin siirtää Veikkauksen tulot valtion kassaan. Voimme säilyttää fyysisten pelien ja loton ja arvat Veikkauksella, mutta internetissä tapahtuva pelaaminen on fiksuinta saada lisenssipohjaiseksi, valvotuksi, säännellyksi ja sanktoiduksi toiminnaksi. Tähän tullaan menemään seuraavan 4–10 vuoden aikana, ja aikanaan tullaan huomaamaan, että tähän olisi kannattanut mennä jo aiemmin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

16.31 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan yllätyin tuosta edustaja Kön-tän lyhyestä puheenvuorosta. Odotin vielä pidempää katsausta, mutta niin kuin sanoin hänen näkemyksestään: täyttä asiaa, ja monelta osin voin siihen yhtyä tietysti, esimerkiksi mitä tulee tuohon Veikkauksen tulevaisuuteen. Minäkin uskon, että tämä järjestelmä tulee muuttumaan lähivuosina tai vuosikymmenen sisään. Tänään ei valitettavasti ehditty ministerin kanssa käymään sitä keskustelua, miten hän näkee Veikkauksen aseman esimerkiksi 2030 tai sen jälkeen, ja toisaalta, miten jatkossa tullaan arvioimaan tätä lisenssijärjestelmää ja tekemään laajempia selvityksiä siitä.

Itse olen, ainakin vielä tässä vaiheessa, tämän monopolin kannattaja, ja ne toimet, mitä Veikkauksessa nyt tehdään, tämän lainsäädännön osalta kuljetaan, mutta kyllä tuo blokkaukset, maksuliikenne-estot, on sellainen asia, jota minun mielestäni tässä talossa pitää nyt tarkkaan katsoa ja arvioida. Niin kuin tuossa edellinen puhuja totesi, niin näyttäisi, että se on kallis ja toimii heikosti, sitä voi olla helppo kiertää. Kyllä itsekkin tässä miettii, että tuo ko se riittävää hyötyä vai enemmänkin niitä kuluja, joita on joissakin maissa nähty jo tulevan. Eli kyllä tämä on sellainen asia, mihin toivoisin, että vielä perehdytään tarkasti ja arvioidaan ja katsotaan.

Tätä lainsäädäntöä on täällä salissa tänään sanottu myös laastarilainsäädännöksi. En osaa ottaa vielä siihen kantaa, mutta kokonaisuutena tässä on useampi kulma ikään kuin auki Veikkauksesta. Me käymme tätä arpajaislainsäädäntöä, sitten me toisaalta käymme nyt keskustelua siitä ja selvitämme, miten nämä Veikkauksen tulot jatkossa tuloutetaan ilman, että ne olisivat suoraan korvamerkittynä johonkin. Eli tämä on erittäin laaja kokonaisuus.

Mutta sitten totean myös, että kun tätä keskustelua käydään, niin tässä on hiukan ollut tuollaista kaksinaismoralismia aistittavissa erityisesti sosiaalisen median puolella mutta hiukan myös täällä salissa. Ollaan todella huolestuneita pelihaitoista ja siitä, mitä pelikoneilla pelaaminen tulee aiheuttamaan, mutta vastaavasti samat ihmiset tuolla sosiaalisessa mediassa haluavat esimerkiksi alkoholin ja erityisesti viinin myynnin vapauttaa entistä voimakkaammin. Eli kannetaan todella kovaa huolta pelihaitoista mutta ei vastaavasti alkoholihaitoista. Me kävimme täällä tänään jo keskustelua myöskin tupakasta, eli on monen monta sektoria, ja silloin kyllä katse kohdistuu erityisesti niihin oppositiopuheenvuoroihin, joita täällä on tänään esitetty, mutta valitettavasti ne puhujat eivät ole nyt enää paikalla. Meidän pitää puhua kaikista näistä haitoista ja arvioida niitä.

Mutta loppuun, arvoisa puhemies, tämä tärkein kohta, tämä maksuliikenne-esto ja sen perkaaminen: toivottavasti se hoidetaan valiokunnissa kunnolla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen poissa. — Edustaja Ollikainen.

16.34 **Mikko Ollikainen r:** Ärade fru talman! Vi har diskuterat Veikkaus, och Veikkaus har ju sin historia, vilket bland annat ledamot Gustafsson lyfte upp. Och faktum är ju att under årtionden så har just spelandet hos många genererat en hel del välmående, dels för organisationer men förstås också för den enskilda individen som har spelat och skapat ett mervärde, och välmående den vägen ur glädjens perspektiv.

Revideringen av lotterilagen är en del av regeringsprogrammet och syftet är att effektivare bekämpa spelskadorna. Nu utvidgas bland annat identifieringen till alla penningspel och Polisstyrelsen ges bredare möjligheter till att ingripa i lagstridig marknadsföring.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Veikkaus får även bredare tillgång till speldata och i enskilda fall kan de ingripa i skadligt spelande. Åldersgränsen är ju 18 år.

Monelle suomalaiselle pelaaminen tuottaa iloakin, ja suurimmalla osalla pelaajista ei ole peliongelmaa, mutta Suomessa kuitenkin on yli 100 000 henkilöä, jolla on rahapeliongelmia. Ja peliongelma ei näy, se ei haise, kuten ehkä muut riippuvuudet, ja se vaikuttaa aika moneenkin. Ongelmaa esiintyy kaikissa ikäluokissa riippumatta sosioekonomisesta taustasta. Tämä on ongelma, joka tavalla tai toisella tosiaan vaikuttaa meihin kaikkiin. Omaisilla on todella haasteellista, ja tunnen itsekin monta perhettä, jossa tämä ongelma on tai on ollut, ja tällä on ollut suuret vaikutukset arkeen taloudellisesti mutta myös perhesuhteisiin.

Yhä suurempi huolenaihe on myös nuorten peliriippuvuus, ja nuoret muodostavat älypuhelimillaan kohderyhmän pelimarkkinoille. Esityksessä esitetään, että kaikessa kuvallisessa mainonnassa tulee jatkossa olla tietoa apua tarjoavista palveluista sekä mahdollisuudesta hakea pelikielto, ja tämä on hyvä asia.

Vid placering av automater ska man också beakta vilka skadeverkningar penningspelen har för minderåriga och för utsatta personer.

Under de senaste åren har även spelandet på nätet i nätkasinon ökat betydligt, och man räknar med att Finland förlorar ungefär 300 miljoner euro årligen till utlandet. Med en så kallad spärllista kommer betalningstransaktioner till vissa utländska penningspelbolag att förbjudas, och på detta sätt strävar man efter att hejda penningflödet utomlands.

Det är lite mellan hönan och ägget, det här. Vi vet ju alltså att många organisationer får pengar ur Veikkaus-medlen, men det här är en helt separat diskussion som kommer att föras, om det blir budgetmedel eller på vilket sätt de här pengarna kommer att [Puhemies ko-puttaa] tas in i framtiden, men det får vi ta i nästa steg. — Tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Löfström.

16.37 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Det är viktigt att vi har fått det här lagförslaget till riksdagen. Tack till ministern för en bra presentation här tidigare och tack för ett bra arbete med lagförslaget.

Att minska risken för skador av spelberoende samt att säkerställa Veikkaus vinster för allmännyttiga ändamål är viktigt. Veikkaus vinstmedel används till ändamål inom tredje sektorn gällande kultur, idrott, ungdoms- och social verksamhet. Det är verksamhet som är extremt viktig för samhället.

Lagförslaget tryggar också med den här utformningen i praktiken Pafs fortsatta existens på Åland. Paf på Åland liknar Veikkaus. Enligt Ålands självstyrelselag är lotterifrågor åländsk behörighet. Paf betalar lotteriskatt till finansministeriet på samma sätt som Veikkaus, och de skatterna betalas sedan från finansministeriet till landskapet Åland. Paf är ägt till 100 procent av landskapet Åland och vinsterna används till samma ändamål på Åland som Veikkaus i fasta Finland. De går till kultur, idrott, sociala ändamål och ungdomsverksamhet.

Åland får inte Veikkaus-medel och just därför är Pafs medel livsviktiga. I själva verket kanske man kunde argumentera att Pafs medel på Åland till och med är ännu viktigare än Veikkaus medel i fasta Finland, eftersom Åland inte har några betydande allmännyttiga fonder på samma sätt som här finns i fasta Finland. Tredje sektorn är alltså helt beroende av

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Paf-medel, och det är också en överlevnadsfråga för tredje sektorn på Åland. Paf, som har drygt 200 arbetsplatser på Åland, är också en mycket viktig arbetsgivare i landskapet.

Ärade talman! Paf har inte marknadsfört sig aktivt i fasta Finland på 15 år sedan den så kallade borgfreden mellan riket och landskapet gjordes, och man är mycket noga med att följa lagen. Man är så noga med det att då till exempel IFK Mariehamn spelar matcher i Veikkausliiga på Åland eller cupmatcher inomhus så täcker man över Pafs marknadsföring också på Åland för att säkerställa att man inte strider mot överenskommelserna och reglerna på något sätt.

Det här förslaget innebär nu att man kan upprätta en spärrlista för de bolag som bryter mot den här marknadsföringen. Det betyder ingen förändring för åländska Paf, som inte bedrivit marknadsföring i fasta Finland på 15 år. Däremot betyder det en förändring för utländska aktörer om man marknadsför sig aktivt. På så vis är förslaget balanserat. Det är EU-notifierat och det har redan fått godkänt av EU-kommissionen och vi kan på så vis nu börja detaljbehandlingen i riksdagens förvaltningsutskott med utlåtande av grundlagsutskottet.

Arvoisa rouva puhemies! Peliriippuvuudesta johtuvien haittojen ehkäiseminen sekä Veikkauksen tuoton turvaaminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin on tärkeää. Veikkauksen tuotolla tuetaan kolmannen sektorin toimintaa, kuten kulttuuria, urheilua, nuorisotyötä ja sosiaalitoimintaa. Kyse on yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeästä toiminnasta.

Ahvenanmaan rahapeliyhteisö Paf muistuttaa Veikkausta. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan arpajaiskysymykset kuuluvat Ahvenanmaan toimivaltaan. Paf maksaa arpajaisveroa valtiovarainministeriölle kuten Veikkaus. Nämä verot maksetaan sitten valtiovarainministeriöstä Ahvenanmaan maakunnalle. Ahvenanmaan maakunta omistaa Pafin sataprosenttisesti, ja tuotto käytetään Ahvenanmaalla samaan tarkoitukseen kuin Veikkauksen tuotto Manner-Suomessa: tuotolla tuetaan kulttuuria, urheilua, sosiaalisia tarkoituksia ja nuorisotoimintaa.

Ahvenanmaa ei saa Veikkauksen varoja. Siksi Pafin varat ovat elintärkeät Ahvenanmaalle. Itse asiassa Pafin varat ovat jopa tärkeämpiä Ahvenanmaalle kuin Veikkauksen varat Manner-Suomelle, koska Ahvenanmaalla ei ole merkittäviä yleishyödyllisiä rahastoja, kuten täällä Manner-Suomessa on. Kolmas sektori on siis täysin riippuvainen Pafin varoista. Ne ovat edellytys Ahvenanmaan koko kolmannen sektorin selviytymiselle. Paf vastaa paristasadasta työpaikasta Ahvenanmaalla ja on siten tärkeä työnantaja.

Valtakunnan ja maakunnan välisen niin kutsutun linnarauhan jälkeen Paf ei ole markkinoinut itseään aktiivisesti Manner-Suomessa 15 vuoteen. Lain noudattamisessa ollaan erittäin tarkkoja. Lakiehdotus turvaa myös käytännössä sen, että Pafin olemassaolo ei vaarannu, mikä on kohtalonasia Ahvenanmaalle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.43 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty tänään hyvää keskustelua tästä arpajaislain muutoksesta, ja täällä on kiinnitetty vakavasti huomiota siihen, mikä on Veikkauksen rooli sekä yleishyödyllisenä yhteisönä mutta myöskin tavallaan yhteisönä, jonka tehtävänä on huolehtia tästä peliriippuvuusongelmasta, jota täällä on mitä moninaiemmin käsitelty.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Itse pidän hyvin keskeisenä sitä, että tämä Veikkauksen monopoliasema säilytetään sekä suhteessa näihin ulkomaisiin toimijoihin, jotka ovat enemmän rahastusmielessä liikenteessä, ja ennen kaikkea juuri sen vuoksi, että tämä kasvatuksellinen rooli peliriippuvuuteen nähden pystytään tunnistamaan. Ne ihmiset, jotka tietävät peliriippuvuudesta jotain henkilökohtaisestikin, ymmärtävät, mistä siinä on loppujen lopuksi kysymys. Se on vakava, vakava haaste, pelimäärää ihminen itse ei enää määrää. Peli-ilo muuttuu helposti pelihimoksi silloin, kun ollaan riippuvaisia tilanteesta, ja pelihimo muuttuu pelipakoksi, joka päättyy sitten pelihelvettiin. Täydellinen umpikuja, jossa ollaan tilanteessa, että ahdistava halu vie ihmistä. Tässä monelta menevät pahasti rahat, sitten menee vieläkin arvokkaampi asia eli aika.

Henkilökohtaisesti uskallan tästä sanoa juuri sen verran, että tunnistan peliriippuvuuden. Olen myöskin katsonut peiliin tilanteessa, jossa keskiyöllä olen yhtäkkiä havainnut, että pelaan šakkia, pikapelejä, ja se vie, vie ja vie, ja sen jälkeen minulla on hyvin nöyrä suhtautuminen kaikenlaisiin addiktioihin. Tajuan, että on vakava haaste ihmisille hallita tämä ilmiö. Sen takia tässä on hyvin keskeistä, että yhtä lailla kuin Alkolla on tehtävä huolehtia alkoholiriippuvuudesta, niin myöskin Veikkauksella on keskeinen rooli huolehtia tästä peliriippuvuusongelmasta ja yrittää avittaa ihmisiä siitä ohitse.

Tässä on oppositio tuonut esille sen, että tämä 2 000 euron kuukausittainen raja sille tappiolle pitäisi olla katto, ja olen sitä mieltä, ja taisi ministerikin sen tässä jo todeta, että tätä kannattaisi tutkia, onko se 2 000 euroa itse asiassa liian korkea. Se on monille ihmisille taloudellisesti liian korkea ehdottomasti. Siinä ovat sitten perhesuhteet kiinni ja tietysti omaisuudet ja kaikki kiinni. Ne ihmiset ovat vähätuloisia, jotka ovat usein näissä peliriippuvuustilanteissa ja vaikeissa asetelmissa silloin kun on rahapeleistä kysymys, ja tähän asiaan kannattaa kyllä kiinnittää huomiota.

Eli kaikki voitava sen suhteen, että me tunnistamme tämän riippuvuusongelman ja yrittämme tukea ihmistä siinä suhteessa, että hallitsee itsensä viime kädessä näissä asioissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma poissa. — Edustaja Rydman.

16.45 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Meidän suomalaisessa rahapelijärjestelmässämme on oikeastaan kaksi keskeistä rakenteellista ongelmaa, jotka kiitettävästi viime vuosien julkisessa keskustelussa ovat myöskin olleet esillä. Ensimmäinen niistä on merkittävä peliriippuvaisten joukko, jota järjestelmä osaltaan ylläpitää ja joka on omiaan myöskin riippuvuuteen alttiita ihmisiä uudelleen pelien pariin houkuttelemaan, ja sitten toisaalta on meidän kulttuuri-, urheilu- ja vapaan kentän toimijoiden riippuvuus Veikkauksen pelituotoista. Tämä arpajaislakiuudistusesitys ei tuo ratkaisua kumpaankaan näistä. Se päinvastoin väistää nämä ongelmat, ja se on kovin valitettavaa, kun juuri näihin kysymyksiin ratkaisuja kaivattaisiin.

Peliriippuvuuden keskeisin synnyttäjä Suomessa ovat nimenomaisesti kauppohenkilöiden rahapeliautomaatit. Niitä tämä lakiesitys ei ole poistamassa. Peliongelmien keskeisin synnyttäjä jää siis nykyisille sijoilleen. Toisaalta tämä ei myöskään ratkaise sitä rakenteellista ongelmaa, joka meillä on, että kulttuurin, urheilun ja kansalaisjärjestöjen rahoituksen keskeisin lähde on vastaisuudessa nimenomaisesti uhkapeleistä saadut ja kerätyt rahat, mikä luo tietysti myöskin epäterveen kannusteen näiden kahden asian välille, siis rahapelaamisen ja niissä häviämisen ja toisaalta sinänsä erittäin kannatettavien ja tuettavien asioiden rahoituksen.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Sen sijaan tämä lakiesitys tuo kokonaan uuden tekijän rahapelikenttäämme mukaan, ja se on nämä rahansiirtojen blokeeraukset, joita ei voida pitää kyllä millään tavalla kannatettavana ajatuksena. Täällä on jo useissa puheenvuoroissa tuotu esille se, että näitä on ensinnäkin hyvinkin mahdollista kiertää. Ne eivät tosiasiallisesti myöskään pidä, mutta samanaikaisesti ne synnyttävät kyllä pussillisen muita ongelmia ratkaisematta mitään edellisiä ongelmia. Näissä on nimittäin kyse siitä, että ensinnäkin edes Veikkaus itse ei väitä, että näillä blokeerauksilla mitään uutta rahaa onnistuttaisiin juurikaan keräämään. Sitä ei hallituksen esityksessä oikeastaan edes väitetä, mutta tällaisella blokeerauksella kyllä synnytetään merkittävästi ongelmia niille maksunvälittäjille, joiden velvollisuudeksi sitten jää huolehtia näiden blokeerausten tosiasiallisesta toteuttamisesta. Ja olen ilahtuneena kuullut, että täällä muutamien hallituspuolueidenkin edustajat ovat tätä hanketta kritisoineet, ja toivottavasti tämä sitten valiokuntakäsittelyssä onnistutaan vielä tästä lakiesityksestä pois pudottamaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie poissa, edustaja Wallinheimo poissa, edustaja Kinnunen poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Kiviranta.

16.49 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Arpajaislakiesityksen tarkoituksena on vahvistaa Veikkauksen asemaa muuttuneessa markkinatilanteessa. Täytyy muistaa, että monopoliaseman purkamisen vaihtoehtona olisi kansainvälisten peliyhtiöiden yhä vahvempi rynnistys Suomen markkinoille. Sillä olisi useita kielteisiä vaikutuksia, sillä nämä peliyhtiöt eivät ole lainkaan vastuullisia vaan vain pyrkivät maksimoimaan voittonsa. Ratkaisu tarkoittaisi pelivoittojen päätymistä Suomen rajojen ulkopuolelle yhä suuremmassa määrin ja pelaamisen mainostamisen lisääntymistä. Peliriippuvuus kasvaisi. Pidetään siis kiinni hyvästä järjestelmästä, mutta kannustetaan samalla Veikkausta toimimaan yhä vastuullisemmin pelihaittojen vähentämiseksi.

Arvoisa puhemies! Rahapelaamista tulee ohjata kohti laillista, vastuullista ja valvottua pelitarjontaa. Tunnistautuminen tulee asteittain pakolliseksi kaikissa Veikkauksen peleissä, ja se on erinomainen asia. Samalla pitää etsiä tehokkaita keinoja puuttua ulkomaisten peliyhtiöiden toimintaan, jotta monopolin asema pystytään turvaamaan. Arpajaislain vastaiseen markkinointiin puututaan jatkossa, samoin kuin peliyhtiöiden rahaliikenteeseenkin.

Käsittelin täällä päivällä rahaliikenteen valvonnan vaikeutta. Rahaliikenteen tehokas valvonta on toki käytännössä vaikeaa, koska estolistan voi kiertää esimerkiksi ulkomailla toimivaa nettipankkia hyödyntäen. Tällä säännöstöllä on kuitenkin merkityksensä.

Markkinointiin on ehdottomasti syytä puuttua.

Suomalaiset ansaitsevat toimivan rahapelijärjestelmän, jonka tuotot ohjautuvat tärkeisiin kohteisiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

16.51 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Mielestäni aivan oikein tuossa edellisessä puheenvuorossa todettiin, että markkinointiin on puututtava. Ja yksi iso ikään kuin semmoinen sokea piste ovat olleet nimenomaan nämä pelikoneet, joita meillä on arkisessa elämässä läsnä. Ne ovat siis mainospinta-alaa, jotka houkuttelevat, markkinoivat, normalisoivat tätä pelaamisen kulttuuria suomalaisille ihan sieltä lapsesta lähtien. Oli

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

tunnistautumista tai ei, niin ihminen katselee ympärilleen ja näkee, että jaahas, tämä on ihan normaalia, että osana kaupassakäyntiä voi käydä tuossa pelaamassa. Myös näillä on todella iso arvo. Eli se puhuu sen puolesta, että tähän markkinointiin jo nykymallissa puututtaisiin entistä tehokkaammin, oli se sitten kotimainen toimija tai ulkomainen toimija. Ja se on selvää, että Suomessa täytyy noudattaa yhdessä laadittuja sääntöjä, liittyen sitten tähän markkinointiin tai muuhun toimintaan, jota meillä lainsäädännöllä täällä säädellään.

Edustaja Rydman puhui aivan oikein tuosta maksuliikennepolitiikasta. En aio siihen mennä, koska aiemmin puhuin siitä itsekkin, mutta ehkä sen haluaisin oikaista tässä keskustelussa, kun moni jotenkin ikään kuin olettaa, että me emme voisi kontrolloida tällaisessa erilaisessa mallissa, lisenssimallissa, joka esimerkiksi Ruotsissa on käytössä, näitä ulkomaalaisia toimijoita. Tämähän ei pidä paikkaansa. Heitä tultaisiin kontrolloimaan lisenssiin liittyvillä säännöillä, heitä tultaisiin kontrolloimaan arpajaisveroon liittyvällä mekanismilla: me voisimme itse päättää, mikä se arpajaisvero on, jotta tuloja tänne kotimaahan saataisiin. Heitä tultaisiin kontrolloimaan sanktioilla, heitä tultaisiin kontrolloimaan mainontakielloilla. Ja kaiken tämän rikkomisesta totta kai tultaisiin sitten myös erikseen vielä asettamaan joko sanktioita tai sakkoja tai muita seuraamuksia. Että mielestäni ne, jotka tätä nykyjärjestelmää haluavat puolustaa, voivat puolustaa käyttäen ihan valideja argumentteja mutta ei kannattaisi — ainakin omasta puolestani niin haluaisin — ikään kuin käydä tätä keskustelua sinisilmäisesti, mustavalkoisesti huomaamatta, että eri malleissa on erilaisia vaihtoehtoja. Korkealle arvostamani lainsäädännön arviointineuvosto on itse kiinnittänyt huomiota siihen, että erilaisia malleja olisi syytä tarkastella. Meidän kannattaa ajatella myös sitä 2030-lukua, jolloin tämä tulee pikkuhiljaa kaikkien ennusmerkkien mukaan joka tapauksessa romuttumaan. Olisi parempi, että tehdään itse hallittu uudistus, kuin että annetaan mennä tilanteen liian pitkälle, jolloin ikään kuin hätä on jo housuissa, ja sitten ei voi muuta tehdä kuin aivan välttämättömimmän. Että nyt olisi vielä aikaa. Sanon sen, olemme jo myöhässä, mutta vielä olisi aikaa tehdä kyllä järkevämpi uudistus kuin mikä nyt tässä pöydällä on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rydman.

16.54 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Siihen, mitä edustaja Könttä tuossa edellä sanoi, on helppo yhtyä. Vaikka lainsäädäntömme pohjalta meillä lähtökohtaisesti ja periaatteessa onkin monopolijärjestelmä käytössä, tosiasiasa se teknologinen ympäristö, jossa rahapelaaminen tänä päivänä tapahtuu, on kovasti erilainen kuin se ympäristö, jossa nykyinen vallitseva lainsäädäntö on aikanaan kirjoitettu ja jonka ehdoilla se on muotoiltu. Yhä suurempi osa rahapelaamisesta nimittäin tapahtuu tänä päivänä internetin kautta, ja se osuus epäilemättä tulevaisuudessa tulee vielä kasvamaan. Oikeastaan riippumatta siitä, millainen lainsäädännöllinen järjestelmä meillä rahapelipolitiikkamme ympärillä on, joka tapauksessa se, mitä internetissä tapahtuu, on kilpaillussa ympäristössä tapahtuvaa toimintaa, ja vaikka meillä kuinka olisi monopolijärjestelmä, digitaalisessa markkinassa se tosiasiallisesti joutuu kuitenkin kilpailemaan.

Tällöin tullaankin ennen pitkää sen kysymyksen äärelle, vastaako se rahapelijärjestelmä, jollaisen olemme lainsäädännöllisesti luoneet, enää niitä tosiasioita, joiden ympärillä toimimme. Ja riippumatta siitä, onko lisenssijärjestelmä nyt sitten välttämättä parempi, tai huonompi, järjestelmä kuin tämä nykyinen, joka tapauksessa tulisi tunnistaa se tosiasia, että lisenssijärjestelmän puitteissa ainakin tämä tosiasiallinen kilpailtu järjestelmä tulisi

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

tunnustetuksi ja tunnistetuksi, jolloin myöskin sen lisenssin haltijoilta voitaisiin edellyttää yhtä hyvin lisenssimaksuja kuin verojen maksamista kuin sitten sitoutumista myöskin paikalliseen lainsäädäntöön siinä ympäristössä, jossa toimitaan.

Pahimmassa tapauksessa käy niin, että meillä lainsäädäntö sinänsä junnaa paikallaan ja kuvittelee, että monopoli vallitsisi myöskin digitaalisessa markkinassa, mutta tosiasiasa markkinaosuus valuu muille kuin kotimaisille toimijoille ja lainsäädäntömme laahaa sillä tavoin perässä, että järjestelmää herätään muuttamaan vasta siinä vaiheessa, kun markkinaosuudet on jo muualle menetetty ja kotimainen toimija ei siinä kentässä enää sillä tavoin pärjääkään kuin mitä se ehkä varhaisemmassa vaiheessa olisi pärjännyt.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tynkkynen.

16.56 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä maassa tapahtuu laillista ryöstöä. Nimittäin meillä on uhkapeliluolia ympäri Suomen erilaisissa marketeissa ja kioskeissa, ja niitä on vieläpä hävyttömästi sijoitettu niin, että alueilla, joilla ei pärjätä niin hyvin ja on huono-osaisuutta ja vähävaraisia ihmisiä, tällaisia Veikkauksen pelikoneita on sijoitettu tiiviimmin ja enemmän.

Näitä tuottoja, mitä saadaan näillä pelikoneilla, kun riippuvaiset ihmiset niitä pelailevat, on perusteltu sillä, että ne menevät hyvään tarkoitukseen. Eli toisin sanoen niillä tuetaan esimerkiksi kulttuuria tai niillä tuetaan erilaisia poliittisia järjestöjä, ja niin edelleen ja niin edelleen. Mutta eihän tämä ole moraalisesti millään tavalla kestävä perusta; kerätä rahoja rahapeliriippuvaisilta ihmisiltä, joita on Suomessa tällä hetkellä tutkimuksen mukaan jo 112 000. Muutama prosentti näitten pelikoneitten käyttäjistä kerää 50 prosenttia näistä tuotoista. Eli heiltä oikein vedetään ne rahat pois, kun he ovat riippuvaisia.

Kukaan tässä maassa ei tulisi hyväksymään sitä, jos yhtäkkiä keksittäisiin tällainen valtio-omisteinen yhtiö, aivan loistava idea, että hei, valtiolle annetaan monopoliasema ja se saa jonkun järjestön tai firman kautta alkaa myymään heroiniä. Ja sitten vielä autetaan niin, että tehdään tällainen tunnistautumismekanismi, että jos menet ostamaan tästä firmasta heroiniä, niin sinun pitää tunnistautua, jotta sinulle annetaan vaan pieni määrä, jotta et paljon saisi sitä heroiniä sieltä. Ja sen jälkeen nämä rahat, mitkä saataisiin ihmisiltä, jotka koukuttuvat, käytettäisiin kulttuurijärjestöille, annettaisiin hyväntekeväisyyteen, poliittiset järjestöt saisivat niitä käyttää ja tehtäisiin hyvää. Ei, tällainen ei ikinä menisi läpi, mutta kun kyse on tästä rahapelitoiminnasta, uhkapelaamisesta, pelikoneista, niin yhtäkkiä tämä onkin aivan ok.

Arvoisa rouva puhemies! Tein tästä lakialoitteen, että nämä pelikoneet vietäisiin pois kaupoista ja kioskeista, joissa tavalliset perheet lapsineen käyvät ja aina näkevät, kun ne siellä vilkkuvat, ja helposti joutuu koukutetuksi, kun niitä lähdetään kokeilemaan. Ne kuuluvat suljettuihin pelisaleihin, eivät yleisiin ruokakauppoihin.

Ja mitä tapahtui, kun tämän aloitteen tein: Sen jälkeen edustaja Gustafsson demareista, joka on Veikkauksen hallintoneuvoston puheenjohtaja, lähetti myllykirjeen ja yritti torpata aivan poikkeuksellisesti sen, että edes kukaan edustaja lähtisi allekirjoittamaan sitä lakialoitetta, minkä tein, että pelikoneet saataisiin pois kaupoista. Aivan uskomatonta! Ja paljastui myöhemmin, että tämä hänen kirjeensä, minkä hän lähetti meille kaikille kansanedustajille, oli laadittu Veikkauksen viestinnässä. Tämä edustaja Gustafsson saa hirmuiset palkkiot siitä, että hän on Veikkauksen hallintoneuvoston puheenjohtaja, ja täällä yhtäältä

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

sitten eduskunnan arvovaltaisessa täysistuntosalissa hän sitten puolustaa tällaista toimintaa.

Näitä rahoja käytetään aivan hirveän väärin, ja ihmiset oikeasti pääsevät hyötymään toisten ihmisten hädästä. Esimerkiksi Veikkauksen toimitusjohtaja viime vuonna sai 420 000 euroa palkkaa ja sitten vielä päälle 27 000 euron bonukset! Siis tavallisen ihmisen vuosipalkan sai vielä bonuksena siihen päälle, ja nämä rahat on vedetty niiltä ihmisiltä, jotka pelaavat koudussa näitä pelikoneita. Pelikoneet pois kaupoista! — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

17.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Arpajaislain uudistaminen on toki tarpeellinen ja erittäin tärkeä ajankohtaistoimi. Kaikki lainsäädäntöhän vanhenee eläessään, ja sitä pitää silloin tällöin päivittää, niin tätäkin lakia.

Se on selvää, että emme elä ideaalisessa maailmassa, täällä aina joitakin pelejä on pelattu kautta aikain. Aikoinaan pelattiin korttia ja ennen sitä tehtiin kaikkia muitakin pelejä, mitä se aika tarjosi mahdollisuuksia. Uhkapelejä on pelattu, vedonlyöntiä on harjoitettu ja monta muuta. Elikkä ei tämä sukupolvikaan eikä seuraavakaan siitä totuudesta pääse irti. Sillä erolla vain, että tänä päivänä erilaiset uhkapelien mahdollisuudet ovat lähes rajattomat. Melkein mistä tahansa voi lyödä vetoa, melkein missä tahansa voi pelata korttia ja voi vaikka osallistua johonkin kansainväliseen nettipeliin, joka on pitkäkestoinen ja jossa voi sitten tulla miljonääriksi — kovin todennäköisesti menettää kaiken. Elikkä sitä maailmaa emme pysty sulkemaan, internet mahdollistaa kaiken tämän.

Sen takia on hyvä, että meillä on Veikkaus Osakeyhtiö, että se tarjoaa ihmisille tämmöisen miellyttävän, hyvän tavan pelata jonkunäköistä peliä, mitä haluaa pelata. Klassinen esimerkki, mitä moni edustaja tässä keskustelussa on nostanut esille, on lauantailotto. Monelle ihmiselle se on semmoinen viikonlopun tapahtuma, joka tavallaan kuuluu siihen elämään. Yli 50 vuottahan se on ollut voimassa jo, joten alkäämme nyt sitä menkö tuomitsemaan.

Toivoisin, että tässä keskustelussa otettaisiin rehellisesti kantaa myös siihen, että jos tämä lopetettaisiin kokonaan, niin mitä sitten tapahtuisi. Pääsisimmekö irti näistä uhkapeleistä? Emme varmasti pääsisi irti. Päinvastoin sitten valtio menettäisi sen vähänkin tulovirran sieltä ja sitten se pelaaminen ryöstäytyisi ties minne lähes valvomattomaksi tapahtumaksi. On aivan sama asia, jos kuvittelemme, että panemalla Alkon kiinni Suomessa viinanjuonti loppuu. Kaikki me sen tiedämme, että jos näin tehtäisiin, niin ei varmasti loppuisi. Joku valtaisi sen markkinan heti, ja ikävä kyllä se olisi varmasti kansakunnan kannalta kaikkein huonoin vaihtoehto.

Toivon semmoista järkevää keskustelua, että saadaan tämä haittapelaaminen väheneämään. Tärkeintä tässä kaiken jälkeen on se, että jokaisessa perheessä, jossa on lapsia kasvamassa, heille opetetaan pienestä asti jo, miten käytetään internetiä, miten suhtaudutaan tällaisiin rahapeleihin, miten mitään asiaa järkevästi hoidetaan. Ei maailmalta karkuun pääse eikä eristäytymään pysty, mutta sen kanssa kannattaa opetella elämään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tynkkynen.

17.04 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Veikkaus pyrkii perustelemaan toimintaansa vastuullisuudella, sillä, kuinka se pyrkii vähentämään pelihaittoja.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Veikkaus haluaa aina kertoa, mitä kaikkea se on tehnyt pelihaittojen ehkäisemiseksi, samaan aikaan kun se yrittää tuottaa niin paljon voittoa kuin mahdollista ja tulouttaa sitä valtiolle. Todellisuutta on kuitenkin se, että Veikkaus ei ole valmis tekemään yhden yhtäkään uutta uudistusta peliriippuvaisten ihmisten eteen, ellei sitä yhtiötä laiteta kuriin ja täällä eduskunta päättää ja laita sitä poliittista painetta, että näiden asioiden pitää muuttua. Veikkaus perustelee aina omaa toimintaansa niillä uudistuksilla, joita on tehty, kun hetken aikaa sitten vaadittiin, että ne on pakko tehdä, vaikka niitä Veikkauksen osalta yritettiin perustella kumoon.

Arvoisa rouva puhemies! Minä ennustan muutamien vuosien päähän, kun pelikoneet toivon mukaan tulevat poistumaan kaupoista, kun me ei vielä kukaan olla päästy pelihaittoista eroon ja tullaan sanomaan, että meidän on pakko tehdä enemmän. Tiedätkö, mitä Veikkaus tulee sanomaan? Se tulee sanomaan: me ollaan tehty niin paljon näitten asioitten eteen, me esimerkiksi poistettiin pelikoneet kaupoista — ja tällä hetkellä Veikkaus ei millään haluaisi poistaa pelikoneita kaupoista. Me joudutaan tekemään täällä aloitteita. He eivät oma aloitteisesti sitä tee. Me joudutaan tekemään täällä niitä aloitteita ja vaatimaan sitä, että pelikoneet siirretään pois ruokakaupoista, mutta katsotaanpa vain: muutaman vuoden päästä Veikkaus tulee sanomaan, kuinka he ovat olleet niin vastuullisia, että veivät pelikoneet kaupoista pois.

Tämä on hyvä pitää mielessä, kun me käsitellään tätä veikkauskratiaa: Veikkaus pyrkii aina vetämään ihmisiltä rahaa niin paljon kuin se vain ikinä saa luvan, ja se on meidän poliitikkojen vastuulla, että meidän pitää pitää huolta siitä, että oikeasti niitä ihmisiä, jotka ovat heikossa asemassa ja peliriippuvaisia, ei päästetä riistämään kuiviin.

Ja nyt ollaan puhuttu näistä erilaisista rajoista. Kun hallitus haluaa nyt helpottaa sillä tavalla, että vain 2 000 euroa kuukaudessa olisi mahdollisuus pelata taivaan tuuliin, niin kyllä minä kysyin, että kenellä on tällaisiin rajoihin varaa. Voin sanoa, että jos siis pelaisiin 2 000 euroa joka kuukausi Veikkaukselle, niin sen jälkeen kansanedustajallekin jäisi kyllä muuhun todella vähän rahaa. Miten tämä raja voi olla 2 000 euroa? Eli tähänkin meidän varmasti täytyy puuttua, ja minä toivon, että nyt sitten, kun hallitus tuo tämän esityksen ja sitä valiokunnassa käsitellään, tämä raja tullaan muuttamaan, koska tämä ei todellakaan ole ok. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

[Keskustelu asiasta sallittiin 28.9.—1.10.2021 pidetyissä täysistunnoissa hallituksen esityksen HE 146/2021 vp käsittelyn yhteydessä]

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 140/2021 vp

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.49 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydensuojelulakia.

Muutokset koskisivat suoritettavan valvonnan maksullisuutta. Esityksen mukaan toiminnanharjoittajilta perittäisiin jatkossa vuotuinen valvonnan perusmaksu niistä toimipaikoista ja toiminnoista, joiden käyttöönosta tai aloittamisesta toiminnanharjoittajilla on terveydensuojelulain nojalla velvollisuus ilmoittaa tai jotka edellyttävät terveydensuojelulain mukaista hyväksyntää. Maksu olisi määrältään 150 euroa vuodessa. Valvonnan perusmaksun ulkopuolelle jäisivät sellaiset pienimuotoiset toimijat, joille vuosittainen valvonnan perusmaksu olisi ilmeisen kohtuuton suhteessa toiminnasta syntyvään valvonta- ja ohjaustarpeeseen.

Esityksen tavoitteena on parantaa kuntien terveydensuojeluvalvonnan kustannusvastaavuutta ja yhdenmukaistaa ympäristöterveydenhuollon lakeja valvonnan maksullisuudessa. Esityksen mukainen valvonnan perusmaksu olisi vastaava kuin 21.4.21 voimaan tulleessa elintarvikelaissa. Maksulla on tarkoitus turvata kunnan toimintakykyä siten, että kunnalla olisi paremmat mahdollisuudet tehokkaaseen valvontaan ja palvelun tarjoamiseen. Tarkoituksena on myös edistää kuntien toimintavapautta palveluiden järjestämisessä siten, että maksullisuus mahdollistaisi ja kannustaisi käyttämään valvonnan keinoja nykyistä monipuolisemmin.

Valvonnan maksullisuus on nykyisen lainsäädännön mukaan sidottu suunnitelmalliseen valvontaan siten, että suunnitelmallisesti tehdystä tarkastuksesta voidaan laskuttaa tuotantokustannuksiin perustuva maksu kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Valvonnan maksullisuuden tulisi voida jatkossa ohjata valvontaa siten, että käytettäisiin kulloinkin vaikuttavinta ja tarkoituksenmukaisinta valvonnan muotoa. Koska maksuja on voitu periä erityisesti tarkastuksista, ei ohjauksen ja neuvonnan sekä muiden ei-maksullisten valvontakeinojen rooli valvonnan välineenä ole kehittynyt riittävästi. Sen lisäksi, että esityksellä laajennettaisiin toiminnanharjoittajien maksuvelvollisuutta 150 euron perusmaksulla, perittäisiin edelleen suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksista suoriteperusteisesti kunnan hyväksymän taksan mukainen maksu.

Esityksellä myös täsmennettäisiin, mitkä toiminnanharjoittajat olisivat velvollisia ilmoittamaan toimipaikkojen käyttöönosta tai toiminnan aloittamisesta. Lisäksi lain muutoksenhakusäännöstä päivitetttäisiin vastamaan yleislainsäädännön muutoksenhakua koskevia uudistuksia.

Arvoisa puhemies! Terveystensuojeluvalvonnasta aiheutuvat vuotuiset kustannukset ovat arviolta noin 20 miljoonaa euroa. Terveystensuojelulain valvonnasta peritään maksu- ja noin 2 miljoonaa euroa vuodessa. Valvontamaksuilla katetaan tällä hetkellä vain noin

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

10—15 prosenttia terveydensuojelun valvonnan kaikista kustannuksista. Suunnitelmallisen valvonnan osuus perityistä maksuista on noin 90 prosenttia.

Ehdotettujen muutosten myötä terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan maksutulojen arvioidaan kasvavan noin 3 miljoonalla eurolla yhteensä noin 5 miljoonaa euroon. Valvonnan perusmaksun myötä maksullisuuden arvioidaan kattavan noin 50 prosenttia terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan kuluista.

Valvonnan perusmaksuvelvollisten toiminnanharjoittajien maksut kasvaisivat valvonnan perusmaksun verran eli 150 euroa vuodessa, mikäli viranomaisten tarkastustoiminta ja kuntien taksat pysyisivät vastaavina kuin aikaisemmin. Yrityksiltä perittäisiin jatkossa valvonnan perusmaksuja yhteensä arviolta noin miljoona euroa vuodessa. Pitkällä tähtäimellä haittojen ennaltaehkäisevän ja monipuolisemman valvonnan katsotaan mahdollistavan tarkastustoiminnan kohdentamisen aiempaa enemmän vain riskikohteisiin. Tämän ennustetaan vähentävän sellaisten kohteiden maksutaakkaa, joissa ei ole havaittu merkittäviä ongelmia.

Lakia ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.22. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Lindén.

14.54 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on melko tekninen, mutta tämä liittyy kuitenkin osana käsitteeseen tai alueeseen, jota olemme tottuneet kutsumaan ympäristöterveydenhuollosi. Se on asia, josta emme niin usein keskustele, koska se toimii kohtalaisen hyvin Suomessa, mutta jos se pettää, silloin syntyy keskusteluja, esimerkiksi erilaiset juomavesikatastrofit taikka vaikkapa kotieläimiin leviävät sairaudet.

Ympäristöterveydenhuollossa on neljä peruslakia: elintarvikelaki, eläinlääkintähuoltolaki, terveydensuojelulaki ja tupakkalaki. Nyt tämä käsittelee siis tosiaan näitä maksuja tässä terveydensuojelulaissa, joka nimikkeenä on, kuten ministerikin huomasi, aika lähellä terveydenhuoltolakia.

Kiinnitän vain huomiota ympäristöterveydenhuoltoon kokonaisuutena. Vuosi sitten toimin puheenjohtajana parlamentaarisessa työryhmässä, joka arvioi sitä, mikä olisi ympäristöterveydenhuollon asema tulevassa alue- ja hyvinvointirakenteessa. Meiltähän tuli yksimielinen esitys siitä, että vuonna 2026 ympäristöterveydenhuolto kokonaisuutena siirtyisi hyvinvointialueille, ja tämä on asia, jonka tässä yhteydessä halusin tuoda esille. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.55 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti tästä lakiuudistuksesta vain sen verran, että kun tulee näitä erilaisia maksuja, joita tarkastusten perusteella esimerkiksi pienille yrittäjille määrätään, niin niissä pitää kyllä olla kohtuullinen, järki mukana.

Yksi esimerkki eri hallinnonalan puolelta aluehallintovirastosta. Kerron vain lyhyen esimerkin. Aluehallintovirasto laskutti erästä ikivanhaa venepaikkaa, kun siihen oli rakennettu betoniluiska, niin että veneen voisi laskea autosta, siitä peräkärristä, paljon sujuvammin veteen. Sieltä tuli kielteinen päätös, ja se päätös maksoi paljon. Jos nyt oikein muistan, niin kysymys oli tuhansista euroista, se lasku. Se venepaikka oli kuitenkin ollut käytössä ihmisillä ihan aidosti tällöisenä satamana jo vuosikymmeniä, ennen toista maailmansotaa se

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

oli otettu käyttöön. Nyt siitä pärytettiin tälle pienelle osakaskunnalle valtava lasku, joka käytännössä tuhosi sen talouden kokonaan.

Kun nyt näitä lakeja uudistetaan ja erilaisille pienyrittäjille määrätään näitä tarkastusmaksuja, niin kyllähän se on kohtuutonta, jos joku terveystarkastus tai vastaava tehdään pieneen yritykseen ja sille pärytetään muutaman tonnin lasku. Se on melkein käytännössä sen firman loppu, koska eihän se selviä siitä, kun tuotot ovat hyvin pieniä ja laskut ovat valtavasti suuria. Siinä esimerkiksi joku kahvilanpitäjä joutuu kyllä aika monta vuotta tekemään töitä, jos näitä tarkastusmaksuja tulee kovin taajaan ja tällä tasolla. Toivon tässä järjettä ja toivon, että ministeri ottaa sen huomioon, koska pienille yrittäjille tällaisen jättimäisen hallinnon maksaminen niistä vähäisistä tuloista, mitkä yrittäjä liiketoiminnastaan saa, on kyllä kohtuutonta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah.

14.57 **Sari Essayah kd:** [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Essayah, mikrofoni päälle.

Edelleen tämä ongelma uuden asian opettelussa.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä kollegat Lindén ja Hoskonen, molemmat, nostivat esille tärkeitä näkökulmia tähän sinällensä, niin kuin on todettu, varsin tekniseen tarkastusmaksuun. Ajattelen näin, että jos tässä on ajatuksena ympäristöterveydenhuollon maksujen ikään kuin yhtenäistäminen ja järjestelmän jonkinlainen samankaltaisuus, niin tämä voi olla perusteltavissa, mutta edustaja Hoskonen kyllä toi hyvin esille sen, että pienille toimijoille ne sadatviidetkymmenet eurotkin ovat ja voivat olla isoja rahoja.

Olemme edustaja Lindénin kanssa istuneet monialaisia maakuntia pohtineessa työryhmässä, ja se hän tosiaankin tuli siihen lopputulemaan, että vuonna 26 tämä ympäristöterveydenhuolto voisi olla sellainen lohko, joka sitten kenties oltaisiin näille uusille hyvinvointialueille siirtämässä. Tässä yhteydessä olisi ihan kiinnostanut ministeriltä kuulla, mitä tämäntyyppisille maksuille sitten sellaisessa tilanteessa tapahtuisi: olisivatko nämä maksut niitten alueitten itsensä määriteltävissä, vai edelleenkö nämä maksut määräytyisivät lainsäädännön pohjalta samankaltaisesti eri puolilla Suomea?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

14.59 **Perhe- ja peruspäalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Ehkä on hyvä aloittaa tästä edustaja Essayahin kysymyksestä. Lähtökohta tietysti on se, että lailla turvataan yhdenvertaisuus. Varmasti siinä näkökulmassa se, kuka järjestää, ei ole niin olennaista kuin se, että ne ovat yhdenvertaisesti koko Suomessa samantyyppisiä. Meillä on hajontaa näissä asioissa, ja varmasti asiakasmaksulain puolella näette, että myös kunnilla on aika isoja eroja siinä, minkä tyyppinen taso näillä maksuilla sitten katetaan.

Koko tässä kysymyksessä itse asiassa ongelmalliseksi muodostuu se, että kyllä meidän todellinen toteuma siitä, mitä ympäristönsuojelun valvonta maksaa suhteessa siihen, mitä maksuja peritään, on kyllä aika eri ääripäistä. Eli yritin tuossa omassa puheenvuorossani käydä läpi sitä tilannetta, jossa valvontamaksuilla katetaan 10—15 prosenttia toteumasta. Käytännössä voidaan ajatella, että jos me kulutamme tähän 20 miljoonaa, niin 2 miljoonaa

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

euroa tulee näillä maksuilla. Siltä osin varmasti on ajan kysymys, että meidän täytyy myös tässä asiassa saada kohtuullinen rasisustaso myöskin kunnille järjestettyä, mutta samaan aikaan on olennaista arvioida myös sitten sitä, kuinka paljon tämä alan toimijoita rasittaisi. Lähtökohta on se, että tämä perusmaksu, 150 euroa, tulisi nyt kaikille toimijoille, mutta lakiehdotuksessa todetaan, että valvonnan perusmaksun ulkopuolelle, siis tämän 150 euron ulkopuolelle, jäisivät sellaiset pienimuotoiset toimijat, joille vuosittainen valvonnan perusmaksu olisi ilmeisen kohtuuton suhteessa toiminnasta syntyvään valvonta- ja ohjaustarpeeseen — näin on sitten otettu huomioon myös tuo Edustaja Hoskosen toive.

Edustaja Lindén puhui ympäristönsuojelun isosta tulevaisuudesta siitä lähtökohdasta, mitä varten se on. Minä sanoisin, että tämän pandemian aikana me emme ole osanneet edes herätä vielä siihen, kuinka tärkeitä meidän ympäristönsuojelun riittävät resurssit ja tämän toiminnan virtaviivaistaminen tulevaisuuden haasteisiin ovat, ja täällä myös varmasti sitä sisältötyötä kaivataan. Ja mikä on sitten se rakenteellinen tulevaisuus, niin siitä parlamentaarinen työryhmä onkin jo linjannut. Tässä kokonaisuudessa me joudumme kyllä pohtimaan myös sitä, onko suuruudella kuitenkin semmoista ekonomiaa, joka tuo sitten vaikuttavuutta tähän. Nämä haasteet tämän päivän ympäristönsuojelutehtävissä ovat hyvin moninaisia, ja on myös kysyttävä kyllä, mikä on tämän päivän ympäristönsuojelua, minkälaiset tehtävät esimerkiksi kuuluvat jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ja mitkä näistä tehtävistä ovat sitten esimerkiksi muiden ministeriöiden hallintoalalla. Nyt esimerkiksi eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta tehtäväkenttä jakautuu jo eri ministeriöiden kesken, niin että nämä ovat niitä asioita, joissa varmasti täytyy käydä keskustelua, samoin kuin siitä, miten pandemian torjunnassa otetaan huomioon se, että ympäristönsuojelun puolella on myös kohtalaisen isoja riskejä, joihin pitäisi pystyä varautumaan. Nämä ovat varmasti niitä tulevaisuuden isoja kysymyksiä rakenteiden osalta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Laakso.

15.02 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Tuli pakko ottaa puheenvuoro vielä tästä ympäristönsuojelun valvonnasta, ja haluan tuoda huoleni esiin siinä, että tässä monta kertaa saattaa olla niin, että ajatellaan asiaa, että tämä on hyvä juttu, että tehdään riittävän paljon tähän valvontaan ynnä muuhun ja tiukennetaan näitä juttuja, mutta omalla alallani olen äärettömän paljon huomannut sitä, että liian kova valvonta ja liian hankalaksi tehdyt asiat tekevät paljon hallaa tälle jutulle, koska tulee yrittäjiä, jotka eivät sitten tee näitä toimenpiteitä eivätkä tee näitä ilmoituksia.

Voin kertoa, että esimerkiksi jäterekestäri on hyvä esimerkki. Jokainen jäterekestäriin kuuluva yritys maksaa siitä. Tänä päivänä kukaan ei vielä ole — kun varmaan 15 vuotta se jäterekestäri on ollut pystyssä — pystynyt minulle kertomaan, mitä sillä jäterekestäriellä tehdään, eivät ainakaan ne ihmiset, jotka siihen yhteyshenkilöksi on laitettu näissä tapauksissa, kun niitä kirjeitä ja maksulappuja lähetellään sinne.

Ongelma on pitkälti siinä, että monella alalla on niin, että on häilyvä se raja siinä, tarvitseeko esimerkiksi ympäristölupaa hakea tai vastaavaa, ja nyt tulee olemaan sitä ongelmaa paljon, ettei haeta niitä ympäristölupia sen takia, koska se steppi sen jälkeen on, että siellä on äärettömän kovat vaatimukset niihin asioihin ja siinä ympäristön valvonnassa ei välttämättä nähdä kokonaisuutta eikä joustoa. Aika usein on helpompi sitten olla vähän tällaisten pienten yrittäjien kimpuissa kuin isompien yrittäjien, joilla on sitten näyttää olevinaan osaamista siihen, vaikka totuudessaan helposti ei näin ole.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Se vain on usein nähty, että kaikki pitää saada paperille hienosti. Tänä päivänä tuntuu, että työpaikkaakaan ei voi hakea, jos ei sinulla ole CV:tä, vaikka osaisit kuinka hyvin sen homman. Sama homma on näissä kaikennäköisissä lupaprosesseissa se, että saadaan näyttämään ne lupahakemukset äärettömän hyviltä ja hienoilta ja on hyvät tittelit, kuka on kirjoittanut ne paperit alle, millä sitten hämätään kuitenkin tätä kokonaisuutta.

Toivon mukaan ei mennä... Ympäristö ei oikeasti tykkää siitä, että ne pienyrittäjät tai pk-sektorin yrittäjät kitketään pois maasta, ne, jotka oikeasti sitten eivät kykene tähän haasteeseen, jos niistä tulee liian paljon haasteita sen yritystoiminnan pyörittämiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Lindén.

15.05 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä asia on hyvä. En nyt pyytänyt puheenvuoroa sen takia, että haluaisin pitkittää tätä keskustelua, mutta tässä keskustelussa on käynyt ilmi se sama asia, joka usein näistä asioista keskusteltaessa tapahtuu, eli meillä menee käsitteistöä pikkuisen sekaisin. Meillä on ympäristönsuojelu, ympäristöterveydenhuolto ja sitten meillä on esimerkiksi rakennusvalvonta. No se, että nämä menevät sekaisin, johtuu siitä, että monet kunnat ovat esimerkiksi tehneet hallinnollisia rakenteita, joissa ne ovat nämä eri asiat laittaneet tällä hetkellä saman hallintokokonaisuuden ja lautakunnan tai viraston alaisuuteen. Mutta ympäristöterveydenhuollossa on kysymys ympäristön aiheuttamista riskeistä ihmisen terveydelle. Ne voivat olla eläinperäisiä, ne voivat olla säteilyperäisiä, ne voivat olla monenlaisia. Ympäristönsuojelussa lähtökohtana on, että suojelemme ympäristöä. Se on itseisarvo se ympäristön suojeleminen. Toki näillä on läheistä vaikutusta toisiinsa. Mutta halusin tämän tuoda esille.

Ministeri Kiurulle mainitsisin myönteisenä esimerkkinä, että kun itse olen monessa terveydenhuolto-organisaatiossa tietysti aikaisempina vuosikymmeninä työskennellyt, niin selkein hallinnollinen rakenne, mikä missään niistä oli, oli aikanaan ministerin kotikaupungin, Porin kaupungin, terveydenhuollossa, joka jakaantui viiteen osastoon. Oli sairaalaosasto, joka vastasi kaupunginsairaalasta, oli kansanterveysosasto, joka vastasi terveyskeskustoiminnasta, oli hammashuolto-osasto ja sitten oli ympäristöterveydenhuolto-osasto. Jokaista näistä johti osastopäällikkönä asianomainen henkilö, jolla oli nimenomaan sen substanssin tuntemus, ja sitten oli tietenkin koko virastolla virastopäällikkö erikseen. Ja näiltä aikakausilta on peräisin itselläni esimerkiksi pitkälti juuri ympäristöterveydenhuollon tuntemus, jota opin arvostamaan erittäin paljon, kun näin, kuinka suuri merkitys sillä loppujen lopuksi on yhteisön ja väestön terveyden kannalta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 141/2021 vp

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle lakiesityksen tupakkalain muuttamisesta. Esitys toteuttaa osaltaan hallitusohjelmaa, jonka mukaan vähennetään riippuvuuksia ja jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi.

Tupakkalain tavoitteena on lain 1 §:n mukaan ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. No, miten tähän tavoitteeseen sitten päästään? Yksi tärkeimmistä keinoista on lainsäädäntö ja esimerkiksi nyt kyseessä olevan tupakkalain päivittäminen. Lakiesityksen valmistelun tukena on käytetty ehdotuksia, joita sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisryhmä esitti mietinnössään vuonna 2018, siis edeltävällä hallituskaudella. Uuden työryhmän on tarkoitus aloittaa vuonna 22, ja työryhmän olisi nyt tarkasteltava sitä, ovatko esityksessä ehdotetut toimet olleet riittäviä tupakkalain tavoitteiden saavuttamiseksi.

Esityksen keskeisin ehdotus on se, että tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkaukset yhdenmukaistettaisiin: toisin sanoen ne eivät saisi olla merkinnöiltään tai muulta ulkoasultaan erottuvia muiden vastaavien tuotteiden pakkauksista eikä niiden avulla saisi edistää tuotteiden myyntiä. Pakkausten lisäksi yhdenmukaistettaisiin myös esimerkiksi savukkeiden ulkoasu.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan pakkausten yhdenmukaistaminen vähentää tuotteen houkuttelevuutta, ja ehdotusten tavoitteena on etenkin se, että nuoret eivät aloittaisi tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden käyttämistä. Voidaan sanoa, että yhdenmukaistaminen on jo valtavirtaa maailman tupakkapolitiikassa, sillä vastaava sääntely on voimassa jo yli 20 maassa.

Voimassa olevan tupakkalain mukaan kuluttajille ei saa myydä tai muutoin luovuttaa savuketta tai kääretupakkaa, jossa on tunnusomainen tuoksu tai maku, kuten esimerkiksi mentoli, suklaa tai vanilja. Esityksessä kielletäisiin jatkossa myös tuotteet, jotka on tarkoitettu saamaan tupakkatuotteelle aikaan tunnusomainen tuoksu tai maku.

Esitys laajentaisi edelleen savuttomia ympäristöjä, sillä tupakointi kielletäisiin leikkikentillä ja yleisillä uimarannoilla. Näitä ulkotiloja käyttävät esimerkiksi lapset ja nuoret, ja tarkoituksena onkin suojella erityisesti heitä passiiviselta tupakoinnilta, tupakointiin liittyvältä mallioppimiselta sekä myrkyllisiltä tupakantumpeilta. Yleisiä uimarantoja koskeva tupakointikielto on tärkeä myös vesistöjen suojelemiseksi.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös, että Valvira perisi vuotuisen valvontamaksun tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden valmistajilta ja maahantuojilta. Sääntely koskisi sellaisia tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita, joiden myyntimäärät pitää ilmoittaa Valviralle, ja valvontamaksu määräytyisi tuotteiden myyntimäärien perusteella. Muutok-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

sella turvattaisiin valvonnan ja valvonnan ohjauksen riittävät voimavarat. Lisäksi esityksessä kiellettäisiin tupakkatuotteiden kuumentamiseen tarkoitettujen tupakkavälineiden esilläpito.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 22 alusta lähtien, mutta siihen liittyy useita siirtymäsäännöksiä. Pakkausten yhdenmukaistamista koskeva sääntely tulisi voimaan riittävän ajan kuluessa eli vuoden 23 alusta.

Suomessa sekä aikuisten että nuorten tupakointi on vähentynyt selvästi. Tämä on hyvä uutinen. Esimerkiksi tuoreen kouluterveyskyselyn mukaan tupakkatuotteiden käyttö on vähentynyt entisestään kaikilla kouluasteilla. Vuosituhannen vaihteesta lähtien nuorten tupakointi on puolittunut ja aikuisten tupakointi vähentynyt kolmanneksella. Positiivisesta kehityksestä huolimatta olemme edelleen kansanterveydellisen ongelman edessä, ja työtä tupakoinnin vähentämiseksi tulee jatkaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Mattila.

15.13 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen tupakkalainsäädäntö on tuottanut tulosta, kun tuloksia mitataan tupakoitsijoiden määrällä. Tupakointi on selvästi vähentynyt vuosikymmenien aikana. Kysyessäni eräältä tupakkayhtiön asiamieheltä, kuinka moni heidän yhtiönsä työntekijöistä tupakoi, vastaus oli, että ei juuri kukaan. Meistä jotkut muistavat vielä ajan, kun työpaikoilla sai polttaa sisätiloissa. Työhuoneet saattoivat olla kuin savukaminoita, kun ovi aukaistiin. Tästä seurannutta kehitystä oli se, että työpaikoille ilmestyivät tupakkahuoneet. Seuraavaksi tupakoitsijat häädettiin pihalle ja vähitellen näkymättömiin. Tupakoinnista on tullut liki katoava käyttäytymisen tapa, ja hyvä niin. Ne, jotka ovat onnistuneet lopettamaan, laskevat sen varmasti elämänsä parhaimpien saavutusten joukkoon. Liian moni edelleen sairastuu tupakoinnin vaikutuksesta, ja vakavimmat muodot johtavat tuskalliseen kuolemaan. Kukaan ei kadu sitä, ettei ole aloittanut tupakointia, mutta moni tupakoitsija katu aloittamistaan.

Käsillä oleva hallituksen esitys toteuttaa pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jossa pyritään vähentämään riippuvuuksia ja jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi. Valmistelun tukena on käytetty ylihallituskautisia ehdotuksia, joita sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämis työryhmä esitti mietinnössään vuonna 2018. Esityksen merkittävimpiä muutoksia nykytilaan olisi, että Suomessa otettaisiin käyttöön niin sanottu plain packaging, eli tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistaminen. Käytännössä muutos tarkoittaisi sitä, että tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkaukset eivät saisi merkinnöiltään tai muulta ulkoasultaan erottua muiden vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkauksista. Tupakka-askeista poistuisivat muun muassa bränditunnukset ja logot. Lisäksi savukkeiden täyttösäiliöiden ja nikotiininesteen ulkoasu yhdenmukaistettaisiin lailla. Pakkausten ja tuotteiden ulkoasua koskevista teknisistä yksityiskohdista säädettäisiin asetuksella.

Muutoksilla pyritään vähentämään tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten houkuttelevuutta ja estettäisiin käyttämästä pakkauksia markkinoinnissa. Erityisenä tavoitteena on vaikuttaa siihen, etteivät nuoret alkaisi käyttää tupakkatuotteita tai vastaavia tuotteita. Historiasta löytyvät tietyn tupakkayhtiön mainoskuvat ilta-aurinkoon ratsastavista lännenmiehistä tai silokasvoisista mallikaunottarista, jotka loivat mielikuvia tupakoinnista tavoiteltavana ja viehättävyyttä lisäävänä ominaisuutena.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Pidän hallituksen esitystä perusajatukseltaan hyvänä, mutta syntyykö epäsuhtaa sitten muiden henkilön terveydelle haitallisten asioiden välille? Oikeudenmukainen jatko tämän kaltaiselle lainsäädännölle olisi, että myös alkoholia sisältävät tuotteet pakattaisiin tulevaisuudessa yhdenmukaisesti plain packaging -pakkauksiin. Ennustan isoa huutoa siinä vaiheessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

15.16 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Anteeksi, puhemies, mistä nappulasta piti painaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Siinä vasemmalla puolella, vieressä, pari sekuntia, vähän pidempään.

Vaikka kuin painan...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Laskekaa hitaasti kolmeen ja... Eipä lähde. Tulkaa tänne pönttöön puhumaan, niin saatte puhua pidempäänkin. [Ben Zyskowicz: Mutta ei ole pakko!]

No minäpä tulen. — Kokeillaas uudelleen. [Toinen edustaja auttaa mikrofonin avaamisessa] — Kiitos kollegalle!

No niin, arvoisa puhemies! Kansanterveydellisestä ja samalla myös kansantaloudellisesta näkökulmasta on tärkeää pyrkiä edelleenkin vähentämään tupakointia. Onneksi tupakointi on kyllä vähentynyt, ja se on hyvä uutinen. Kuten tiedämme, tupakasta aiheutuvat sairaudet aiheuttavat erittäin paljon esimerkiksi terveydenhuollon kustannuksia. Vaikka todella tupakointi on vähentynyt, niin vuosittain tupakan aiheuttamiin sairauksiin kuolee Suomessa edelleenkin yli 4 000 henkilöä. Erityisen tärkeää on toimia niin, etteivät nuoret aloittaisi lainkaan tupakointia tai tupakkatuotteiden käyttöä. Tutkimusten mukaan pakkausten yhdenmukaistaminen vähentää tuotteen houkuttelevuutta, ja siksi tämä lakiesitys on järkevä. Monessa maassa on jo vastaavanlainen lainsäädäntö käytössä, ja se on osoittautunut tehokkaaksi. Lisäksi tarkoitus on kieltää tupakkatuotteiden maustaminen makuaineiden avulla hyvänmakuisiksi. Tunnusomaisia tuoksua ja makuja sisältävät tupakkatuotteet nimittäin mielletään houkuttelevimmiksi ja vähemmän haitallisiksi kuin muut tupakkatuotteet, ja siksi maku- ja tuoksuaineiden kieltäminen on erittäin perusteltua.

Puhemies! Lakiesityksessä esitetään myös tupakoinnin kieltämistä leikkikentillä ja yleisillä uimarannoilla. Savuttomien ympäristöjen lisääminen on erittäin kannatettavaa, sillä jokaisella tulee olla oikeus savuttomaan ympäristöön, ja samalla myös roskaaminen ja ympäristöhaitat vähenevät. Tupakantumpit ovat yleisin uimarannoilla löydetty muoviroska, ja ne kulkeutuvat helposti myöskin vesistöihin. Oikeuden savuttomaan ympäristöön tulee olla myös tupakkalain jatkokehittämisessä tärkeää, ja siksi esimerkiksi parveketupakoinnin tai rivitalossa pihalla tapahtuvan tupakoinnin kieltämistä tulisi helpottaa.

Lopuksi, puhemies: Myös tupakoinnin lopettamista on tuettava. Hengitysliitto onkin ehdottanut, että tupakkatuotepakkauksiin tulisi niin sanottu Stumppi-neuvontapuhelinnumero henkilökohtaisen tuen saamiseksi siinä tilanteessa, kun henkilö haluaa lopettaa tupakoinnin, niin että hänellä olisi helposti saatavilla se tuki, joka voisi häntä siinä tilanteessa

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

auttaa ja ohjata. Tämän neuvonnan tulisi olla maksutonta ja valtakunnallisesti saatavaa. Mielestäni tämä on erittäin hyvä ehdotus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ledamot Ollikainen.

15.19 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! Förslaget om ändring av tobakslagen är en del av regeringsprogrammet om att minska beroendet av rusmedel i vårt land. Glädjande nog har ju tobaksrökningen minskat markant under de 40 senaste åren, och det här är naturligtvis en väldigt bra sak med tanke på till exempel de sjukdomar som tobaksrökningen förorsakar, men det finns ändå en allt större skillnad befolkningsgrupper emellan då det gäller tobaksrökningen. Forskningen visar att tobaksrökning bland annat orsakar mer hälsoproblem hos lågt utbildade än högt utbildade, och det är oroväckande att hälsoproblemen koncentreras endast till vissa grupper.

Enligt förslaget ska förpackningar förenhetligas och en övervakningsavgift för importörer införas. Det ska även bli förbjudet att röka vid offentliga lekplatser och simstränder, och det här är ju en väldigt bra sak, vilket också kollegan här nämnde för en stund sedan.

On todella hieno asia, että tupakointi on vähentynyt merkittävästi Suomessa viime vuosikymmenten aikana, mutta käsittelyssä oleva esitys herättää kuitenkin muutamia kysymyksiä. Tässä esityksessä ei esimerkiksi mainita merkittävästi haittojen vähentämistä, ja laki ei huomioi tuotteiden käyttäjille aiheutuvaa haittaa.

Viime vuosien aikana kuumennettavan tupakan ja sähkö tupakan käyttö on yleistynyt. On havaittavissa, että suomalaiset käyttäjät vaihtavat mielellään perinteisen tupakan terveellisempään vaihtoehtoon, varsinkin kun askel tupakoinnin lopettamiseen voi olla monelle liian suuri. Koska esimerkiksi kuumennettavaa tupakkaa on saatavilla naapurimaissa Ruotsissa ja Virossa mutta ei meillä, tästä uhkaa tulla jopa uusi nuuska. Tiedetään jo vallan hyvin, että nuuskan käyttö on kasvanut räjähdysmäisesti sen jälkeen, kun se kiellettiin EU-jäsenyyden myötä. Aineet ovat siis täällä, mutta verotulot menevät muualle, naapurimaihin. Toivon, että tätä asiaa seurataan ja huomioidaan jatkossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Zyskowicz.

15.21 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies, arvoiset kansanedustajat! Tulin tänne pönttöön jo siitäkin syystä, että en ole varma, osaanko avata tuon paikalle tulleen mikrofoniin.

Arvoisa ministeri, on erittäin hyvä, että tällainen tupakkalain muutos on tuotu tänne eduskuntaan. Tässä on muutoksia, joita on kauan jo kaivattu. Näistä tärkeimpiä ovat nämä tunnuksettomat tupakkarasiat, joiden tunnusten merkitystä esimerkiksi edustaja Mattila omassa puheenvuorossaan hyvin avasi. Sillä, että nämä tehdään tunnuksettomiksi, ymmärtääkseni tehokkaasti estetään se, että nuorten piirissä joku tupakkamerkki muuttuisi hyvin muodikkaaksi tuotteeksi ja sen vuoksi nuoret sitten kokisivat velvollisuudekseen sitä tupakkaa kokeilla. Hyvä on myös esitys siitä, että leikkikentillä kielletään tupakointi. Totta kai kaikki järkevät ihmiset pidättäytyvät tupakoinnista jo tänä päivänä lasten leikkien viressä, mutta hyvä, että tämä nyt kielletään, niin ei tule turhia riitoja tuolla hiekkalaatikoilla.

Yksi tärkeä asia tästä puuttuu, ja se on parveketupakoinnin kieltämisen helpottaminen. Tätä esitti muun muassa tämä tupakkapolitiikkatyöryhmä ja, kuten hallituksen esityksen

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

perusteluista käy ilmi, tätä on myös esitetty lausuntokierroksella. Tämä olisi tärkeä asia. Nykyisinhän asuinyhteisössä voidaan kieltää tupakointi — siis asukkaiden parvekkeella, nyt en puhu yhteisistä parvekkeista — mutta kieltäminen on tehty äärettömän byrokraattiseksi ja hankalaksi, ja se näkyy myös siinä, miten vähän näitä kieltoja on asetettu. Nykyisin ensin pitää toimittaa tieto tällaisen kiellon esille tulemisesta yhtiökokouksessa kaikille asukkaille ja kaikille omistajille. Sen jälkeen luonnollisesti yhtiökokouksessa pitää tehdä päätös, mutta sen jälkeen pitää tehdä hakemus kunnalle tällaisen kiellon asettamisesta. Tähän kunnalle tehtävään hakemukseen on liitettävä erilaisia pohjapiirroksia ja ilmeisesti pöytäkirjaotteita ja muita liitteitä, ja tästä päätöksestä pitää kunnalle maksaa. Kuntahan sitten tietysti pyytää lisäselvityksiä ja sitten pitää niitä toimittaa ja maksaa lisää. Tämähän on aivan järjetön byrokraattinen menettely.

Tätä menettelyä tulisi ehdottomasti yksinkertaistaa siten, että asuinyhteisön yhtiökokouksessa voidaan päättää, että meidän yhtiössämme parvekkeilla ei tupakoida. Tässä on kyse tällaisesta intressivertailusta: Onko tärkeämpää, että se tupakoitsija saa tupakoida siinä parvekkeellaan, vai onko tärkeämpää, että naapuriparvekkeen asukas voi nukuttaa lastaan, vauvaansa siinä parvekkeella, nauttia aamukahvinsa parvekkeella ilman, että joutuu kärsimään naapurin tupakoinnista? Minun mielestäni on ihan selvää, että meidän pitää asettua niiden puolelle, jotka eivät halua tästä tupakansavusta kärsiä.

Tämän asian käsittely valtioneuvostossa, enkä nyt mitenkään moiti istuvaa hallitusta, on kyllä ollut kovin pitkäpiimäistä. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa käy ilmi, niin nytkin oikeusministeriö on tehnyt asunto-osakeyhtiölain uudistuksesta jonkun tällaisen pohjajamuston ja sitä nyt käsitellään ja tämä asia on siinä yhteydessä esillä. No, tässä ei ole kyse pelkästään asunto-osakeyhtiöistä, vaan yleensä asuinyhteisöistä. Poikkeuksena tietysti olisivat sellaiset asuinyhteisöt, jossa yksi osakas ja hänen parvekkeensa on ihan omassa talossa eikä hänen tupakointinsa näin ollen ketään häiritsisi.

Nyt vetoan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, kun näen, että täällä on arvovaltaisia valiokunnan jäseniä paikalla: muuttakaa hallituksen esitystä niin, että tässä yhteydessä helpotetaan parveketupakoinnin kieltämistä asuinyhteisöissä siten, että yhtiökokouksen enemmistöllä tekemä päätös riittää. Jos me jääme odottamaan näitä herrojen kiireitä, niin ne ovat kovin hitaita tässä asiassa. Tästä on vuosikausia jo puhuttu. Eli sosiaali- ja terveysvaliokunta: muuttakaa tupakkalakia tai yleensä lainsäädäntöä siten, että asuinyhteisöissä yhtiökokouksen enemmistöpäätöksellä voidaan kieltää tupakointi sen yhteisön parvekkeilla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiinnitän vielä huomiota verotukseen. Hallitus korottaa tuntuvasti tupakkaveroa, ja hyvä niin, mutta edelleen on tilaa. Itse olisin valmis tuplaamaan tupakkaveron. Se ei tietystikään tuplasi sen tuottoa, joka tällä hetkellä taitaa olla jo 1,1 miljardia euroa vuodessa — Helsingin Sanomat tarkistaa. Mutta vaikka tuotto ei tuplaantuisi tupakkaveroa tuplaamalla, niin olen täysin vakuuttunut, että tupakkaveron ankara kiristäminen on paras tapa estää nuoria aloittamasta tupakointia. Eihän yleensä kukaan aikuisena aloita, vaan nuorena aloitetaan ja aikuisena ei päästä irti. Jos tupakkaveroon tehdään šokkikorotus, niin yhä harvempi nuori aloittaa, ja se olisi hyvä asia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

15.28 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olin tosiaankin tänään salissa harjoittelemassa tätä mikrofonin käynnistämistä, ja näyttihän se nyt vihdoinkin viimein sujuvan.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Hyvin sujuu.

[Eduskunnasta: Hyvä puheenvuoro!] — Tässäkö puheenvuoro, selvä, kiitoksia. En mene tuonne pönttöön kuitenkaan puhumaan.

Aloitimme tämän päivän yhdestä addiktiosta eli peliriippuvuudesta. Jatkamme toisesta addiktiosta eli tupakasta eli tupakkariippuvuudesta, nikotiiniriippuvuudesta. On monesti todettu, monet lääkärit ovat todenneet, että jos maailmassa olisi joku nautintoaine voitu jättää keksimättä, jos he saisivat valita, mikä se olisi, niin sen pitäisi olla tupakka — poikkeuksellisen kriittinen, ongelmallinen kansalaisten terveyden kannalta, ennen kaikkea terveydenhuollon kannalta. Tässä omassa esityksessään myöskin hallitus viittaa siihen, että kyllä, tupakkaverolla on tietty tulovaikutus, mutta todellisuudessa ne kansanterveydelliset haitat ovat huomattavasti suurempi rasite myöskin taloudellisessa mielessä, puhumattakaan inhimillisen toiminnan ja elämän kannalta, kuin se pieni hyöty, mikä saadaan esimerkiksi tupakkaveron kautta. Siinä mielessä tämä ratkaisu, josta edustaja Zyskowicz puhui, että voitaisiin veroa nostaa, ei sinänsä ole ratkaisu. Te ette sitä esittäneetkään sen vuoksi, että sillä tuloja saisi valtion kassaan, vaan siinä suhteessa, että se voisi olla lisäeste sille, että tupakointia rajoitettaisiin ennen kaikkea nuorten keskuudessa.

Pidän erittäin viisaana sitä, miten hallitus on nyt lähtenyt listauksessaan monentyyppisesti rajaamaan, rajaamaan, rajaamaan sitä, että houkuttavuus tupakoinnille ennen kaikkea nuorille olisi vähäisempi. Kyllä me sen tiedämme, että hyvin pitkälle mainostaminen on visuaalista toimintaa. Se ei ole järkeen vetoamista, vaan tunteisiin ja visuaalisuuteen. Ja tässä suhteessa se, että tältä tuotteelta poistetaan ikään kuin se visuaalinen ilme, jossa voitaisiin erottautua joistakin toisista vastaavista tuotteista, on ihan oikeaan osunut lähtökohta. Jopa se sisältökin pyritään makujen ja muiden osalta samankaltaistamaan niin, että tällainen kilpailullinen elementti tästä häviäisi kokonaan, eli tupakkateollisuus ei pääse eri lajikkeilla kilpailemaan toistensa kanssa, ja tässä suhteessa myöskin tämä mainonta olisi rajoittunutta. Pidän tätä erittäin, erittäin hyvänä lähestymistapana.

Edustaja Zyskowicz omassa puheenvuorossaan toi esille tämän parveketupakoinnin. Jostain syystä olisin taipuvainen olemaan hänen kanssaan samaa mieltä — joissain kysymyksissä me olemme eri mieltäkin tässä salissa olleet. Nyt tässä asiassa ehdottomasti, edustaja Zyskowicz, kannustaisin pohtimaan myöskin sitä vaihtoehtoa, että asunto-osakeyhtiöissä, taloyhtiöissä voitaisiin päättää enemmistöllä se, että jos siellä selkeästi on haittavaikutuksia, niin se voitaisiin estää. Tuntuu jopa, että se enemmistö päätöksään tässä ei ole tarpeen; melkein riittäisi, että joku kokee sen hyvin voimakkaasti rasitteelliseksi, sen pitäisi olla riittävä tekijä, että tämä häiriötekijä naapurustossa pitäisi pystyä poistamaan. Tässä on aidosti kysymys tuotteesta, joka pitäisi karsia pois meidän käyttölistoiltaamme. [Mauri Peltokangas: Mites kossu?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska.

15.31 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tänään taitaa olla tällainen ”kielletään kaikki” -päivä. Ensin meillä oli pelaaminen ja nyt tupakka, mutta alkoholia en vielä listalla nähnyt, [Kimmo Kiljunen: Kyllä me ehditään puhua siitäkin!] mutta keskustelua käydään laidasta laitaan.

Tätä kieltoa, mitä liittyy tähän ja niihin tavoitteisiin, että meillä on savuton Suomi 2030, on helppo tukea. Erityisesti se, mitä tässä lakiehdotuksessa on koskien esimerkiksi juuri

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

leikkikenttiä ja uimarantoja, on erittäin kannatettava kirjaus. Yksi asia, mitä kuitenkin ministeriltä tiedustelin, on tietysti tämä asenneilmapiiriin puuttuminen vielä vahvemmin. Kun näkee vanhemman — on se sitten leikkikentällä tai työntämässä lastenrattaita — tupakka suussa, niin millä me saamme Suomeen vielä enemmän sellaista ilmapiiriä, että erityisesti silloin, kun lasten kanssa ollaan tekemisessä, se tupakka ei ole suussa tai kädessä? Eli emme me pysty puuttumaan ainoastaan lailla siihen, vaan kyllä se vaatii myös sitä asennetta ja asennekasvatusta, ja sitä varmasti on kouluissa tehty, mutta enemmän meillä pitää olla sitä asennekasvatusta ehkä sitten aikuisväestölle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

15.32 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Se on äärettömän hienoa, että tupakanpolto on vähentynyt, ja olen siitä enemmän kuin tyytyväinen. Itsekin välissä jopa seitsemän vuotta olin polttamatta, ja olen todella iloinen, että puolet omista lapsistani ei ole tupakoinut koskaan. Mutta jos rehellisiä ollaan, niin tällaisilla lakiehdotuksilla me tehdään kyllä itsemme kansan keskuudessa naurettaviksi. Sillä, että tupakan mainonta on loppunut aikoinaan ja valistus on kasvanut älyttömästi ynnä muuta, on ollut iso merkitys, mutta esimerkiksi ne piiloon pistämiset, kun niihin ei pystytä mainonnalla kuitenkaan vaikuttamaan, ovat jo olleet sillä tasolla, että sillä ei ole kauheasti mitään merkitystä ollut.

Ja se, mikä ihmetyttää aika paljon tässä koko jutussa, on niin sanotusti tämä makujuttu ynnä muu. Jos on kukaan, kuka poltti, niin tietää, millä tavalla mentolitupakan jälkeen sinne kauppojen leipomohyllyihin tulivat ensin ne tuotteet, mistä ne maut saadaan sinne, ja toinen puoli on se, että esanssejahan tullaan saamaan loputtomiin, ja tässä tulee käymään jopa niin, että tietty porukka siirtyy sätkiin — niin kuin edellisellä kerralla, kun mentiin mentolitupakkaan, niin alkuun useita ja useita minunkin kavereistani siirtyi sätkiin — ja se ei ole minun mielestäni kyllä millään tavalla hyvä suuntaus, että sen maun takia, mikä sitten tehdään keinotekoisesti sinne, porukka rupeaa niin sanotusti siirtymään sätkänpolttajiksi. Ne eivät kuitenkaan rehellisesti sanottuna ole missään nimessä parempi suuntaus.

Sitten toinen juttu on tämä, mikä oli silloin aikoinaan, kun sähkötupakat tulivat markkinoille. Itselleni — käytännössä katsoen 15-vuotiaasta asti polttaneena, sen seitsemän vuotta välissä ollut polttamatta — äärettömän hyvä idea oli heti siinä nähdä se, että minullakin ystäväpiirissä on äärettömän paljon heitä, jotka ovat jättäneet tupakan pois ja käyttävät tällä hetkellä sähkötupakkaa. Nyt tässä säännöksessä kuitenkin tehdään niin, että tämä on käytännössä katsoen yhtä vaarallista eikä haluta tätä sähkötupakkasysteemiä tukea. En ole nähnyt tilastoja siitä, kuinka paljon tänä päivänä nuoret ovat aloittaneet sähkötupakan kanssa, että onko tässä porttiteoriaa ollenkaan. Täytyy sanoa, että henkilökohtaisesti en ole törmännyt kertaakaan sellaiseen, että olisi alkanut polttamaan sähkötupakkaa ja hypännyt siitä sitten normaalitupakkaan. Eli tässä ei minun mielestäni sitäkään vaaraa pitäisi olla, jollei sitten ole joitain tilastoja, mitä meikäläinen ei ole tämän osalta nähnyt. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Essayah.

15.35 Sari Essayah kd: No niin, näin se onnistui.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Kiljusen kanssa olen aivan samaa mieltä siitä, että jos joku nautintoaine olisi saanut maailmassa jäädä keksimättä, niin varmasti tuo tupakka. Kyllä sen terveydelliset haitat ovat mittavat.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Ja olen kyllä vähän toista mieltä edustaja Laakson kanssa nimenomaisesti näistä erilaisista mausteaineista. Kyllä ne omalta osaltaan ovat sitä tupakoinnin houkuttelevuutta lisäämässä. Ja sähkötupakasta sen verran, vaikka se ei tämän lain aiheena nyt olekaan, että sähkötupakan pitkäaikaisista vaikutuksista meillä ei vielä ole tarpeeksi paljon näyttöä, ja siinä mielessä sille ajatukselle, mitä on yritetty markkinoida, että se olisi jotenkin vähemmän vaarallinen kuin tavallinen tupakka, ei ole kyllä olemassa mitään tieteellisiä perusteluja.

Tässä lakiesityksessä ei puututa nyt hinnoitteluun vaan ehkä pikemminkin tähän niin sanottuun kasvatukselliseen otteeseen. Kun ajatellaan sitä, että meillä nuo tupakkatuotteet saivat roikkua vuosia kassojen läheisyydessä, voisi sanoa, siinä paikassa, jossa jokainen kaupassa kävijä varmasti ne silmiinsä sai, on tietenkin tärkeää, että ne ovat nyt poissa silmistä, ja toisaalta sitten tämän visuaalisen ilmeen poistaminen ja nämä erilaiset tautikuvatkin toivon mukaisesti pistävät niitä vähän miettimään, jotka vielä tupakoivat.

Edustaja Zyskiewicz toi tässä hyvin esille tämän asunto-osakeyhtiöitten ongelmatiikan. On erittäin vaikea saada aikaiseksi näitä parveketupakoinnin kieltoja, koska se vaatii paitsi yksimielisyyttä yhtiökokouksissa myöskin sitten vielä hakemusta kunnille elikkä tästä tulee monenlaista ongelmaa ja byrokratiaa. Hyvä, että tämä hiekkalaatikkokielto nyt tässä on, koska kyllähän se on myöskin hyvinkin tällainen signaali näille lapsille, jotka siellä hiekkalaatikolla ovat leikkimässä, kun ja jos vanhemmat siinä ympärillä polttavat.

Arvoisa puhemies! Vielä yhden asian tupakasta toisin esille. Muistan, että takavuosina oli sellainen, olikohan se amerikkalainen tutkimus, jossa todettiin, että jos nuoren pystyy pitämään erossa tupakanpoltosta koko hänen nuoruusaikansa, niin että hän ei teini-iässä lähde polttamaan tupakkaa, niin on erittäin epätodennäköistä, että tämä nuori alkaisi käyttämään huumeita. Elikkä tavallaan tehokkain tapa estää se, että nuori menisi mukaan huumekeiluihin, on se, että hänet pitää erossa tupakasta elikkä että hän ei aloittaisi tupakanpolttoa. Tässä tietysti joku nyt sanoo, että no, tämäkin on näitä porttiteorioita, mutta toisaalta kun tietää sitten, mitä kautta useimmat huumekeilunsa aloittavat, niin kyllä tämä tuntuu aika pätevältä ja ajatuskulultaan loogiselta. Siinäkin mielessä ajateltuna kyllähän tupakka on näistä nautintoaineista [Puhemies koputtaa] sellainen, joka todellakin olisi saanut jäädä ihmiskunnalta käyttöön ottamatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, tätä aihetta varten tässä kohdalla varatut 30 minuuttia on täytetty, mutta koska ministeri pyysi vastauspuheenvuoron ja halusi vielä puhua 4 minuuttia ja joutui poistumaan hetkeksi, niin jatketaan sen aikaa puhujalistalla. — Edustaja Kinnunen.

15.39 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tupakkalain muutos on perusteltu, tupakointi on terveydelle erittäin haitallista. Tupakoitsijan lisäksi myös lähellä olevat ihmiset kärsivät savusta, erityisesti lapset. Tupakointi uimarannoilla ja leikkikentillä on tarpeen kieltää. On myös hyvä, että tuotteet ovat pois silmistä. Savuton ympäristö laajenee. Kukaan ei ole katunut sitä, että ei ole aloittanut tupakointia. Sen sijaan moni katu tupakoinnin jatkamista. Todennäköisyys sille, että jossakin kohden sairaudet iskevät, on suuri. Rahaakin kuluu paljon.

Toimin siihen aikaan sisäoppilaitoksen rehtorina, kun tupakkalain tiukennus astui voimaan kesken lukuvuoden. Alku oli haastava. Sain kuitenkin vuosien varrella seurata, että tupakointi väheni merkittävästi nuorison keskuudessa. Suomi on edennyt järjestelmällisesti kohti savuttomuutta. Erittäin merkittävänä asiana tupakoinnin vähenemi-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

sessä on ollut sen imagon muuttuminen. Muistan lapsuudesta, kuinka yleistä tupakointi oli. Tupakkaa poltettiin melkein missä vain. Aikaisemmin nuorten keskuudessa tupakointi oli hyväksyttävää ja siistiä. Nyt näin ei enää ole. Savuttomuus on nosteessa. Kansan valistaminen, asennekasvatus ja tiukentuneet lait ovat tuottaneet pikkuhiljaa hyvää hedelmää. Laajennetaan raittiuden aate myös muihin riippuvuuksiin.

Arvoisa puhemies! Meidän tulisi vähentää kaikenlaista kielteistä riippuvuutta kansamme keskuudessa. Edellä puhuimme peliriippuvaisten auttamisesta. Toivon, että seuraava askel olisi alkoholin käytön vähentäminen. [Mauri Peltokangas: Ajaako keskusta kieltola-kia?] Suhtaudutaan myös siihen yhtä kiihottomasti [Puhemies koputtaa] ja yksituumaisesti. Olen edustaja Mattilan kanssa samaa mieltä siitä, että myös alkoholien etiketit voisi jatkossa peittää. Jatketaan myös huumeidenvastaista työtä. Rakennetaan yhdessä raitista ja riippuvuuksista vapaata Suomea.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Saramo.

15.42 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Nuoret, uudet sukupolvet polttavat tupakkaa paljon vähemmän kuin meidän sukupolvemme polttivat, sama pätee alkoholiin. On huomattu, että kiellot ja valistus eivät ole tässä kyllä juurikaan vaikuttaneet, vaan se, että nämä asiat eivät ole cooleja, siistejä, vaan enemmänkin noloja, ja se on se, joka oikeasti toimii. Vääränlainen valistus ja vääränlaiset kiellot saattavat toimia jopa päinvastoin tässä asiassa.

Tupakoinnista aiheutuu terveysvaikutuksia sekä tupakoitsijalle että sivullisille, ja erityisesti tietysti sivullisia on aina suojattava, mutta kieltoihin liittyy myös perusoikeuskysymyksiä. Kiellot pitää punnita niin, että ne ovat täsmällisiä, oikeasuhtaisia ja hyväksyttäviä. Vaikkapa esimerkiksi meillä Vantaan Kuusijärvellä on selvää, että siellä valtavan tiiviissä ihmismassassa tupakoinnin pitää olla kiellettyä, ja niin se on aina ollutkin kiellettyä tai ainakin jo hyvin pitkään. Mutta pitääkö se kieltää lailla kaikissa semmoisissa tilanteissa, joissa ollaan lähellä rantaa, jossa voisi uida? Mikä on se tarkkarajaisuus ja mikä tässä on se paikka, missä pitäisi käyttää lakia ja missä pitäisi käyttää tervettä järkeä ja paikallisia sääntöjä ja määräyksiä? Näitä kysymyksiä on hyvä pohtia, ettei turhaa lailla säädellä sellaisia asioita, jotka kannattaa säädellä jossain muualla.

Mutta pidän hyvänä, että erityisesti sivullisia suojataan, ja en usko, että tupakoitsijat itse kaipaavat holhoamista, mutta toki pidän hyvin positiivisena sitä, että yleisesti yhteiskunnassa tupakointi on vähemmän hyväksyttävää kuin se on ennen ollut. — Nyt ministeri tulee paikalle. Päätän tähän. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Otetaan vielä edustaja Peltokangas, ja sen jälkeen ministerille mahdollisuus kommentoida.

15.44 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Erinomaista keskustelua. Itsekin kannatan tietenkin savuttomuutta, se on terveydelle se parempi vaihtoehto. Kiinnitän kuitenkin huomiota muutamaan seikkaan hyvässä keskustelussa. Tässä on tullut ilmi näiden pakkausten houkuttelevuus. Muistuttaisin nyt kuitenkin edustajia, että tänä päivänä ne eivät todellakaan ole enää houkuttelevia. Niissä kuvataan kaiken maailman syöpäongelmia hyvin radikaalien kuvin, sydämkoneessa olevia ihmisiä. Ei niissä ole enää lännenhattu päässä olevia länkkäreitä niin kuin täällä ollaan saatu kuulla. Toivoisin, että edustajat pe-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

rehtyisivät edes välttävästi aiheeseen, kun niistä keskustellaan. [Sheikki Laakso: Juuri näin!]

Olen myöskin huolissani siitä, että jonkun brändin merkki kielletään niin tupakkatuotteiden kuin alkoholinkin kanssa. Silloin ollaan menossa kyllä väärään suuntaan. Ja ihmetelen, jos kokoomus allekirjoittaa tällaisen todella voimakkaasti.

Mutta, kuten sanottua, niin valistuksella, terveyskasvatuksella on se kauas kantava, hyvä vaikutus savuttomuuteen.

Toki kannatan myöskin ajatusta, että parveketupakointi on erittäin ongelmallista, koska mielestäni myöskin jokaisen pitäisi saada elää savuttomassa olotilassa, jos haluaa. Mutta se myös tässä vähän nyt on ottanut korvaan, että täällä nyt niin kuin hyveposeerataan niillä lastenvaunuilla, vaikka jokaiselle aikuiselle tupakoitsijalle on selvää, että sinne ei mennä savuttamaan. Eli käytäisiin tätä keskustelua sinällään kiihkottomasti ja faktoihin perustuen. Siitä, että me lähdetään lainsäädännöllä määrittelemään esimerkiksi yleiset uimarannat savuttomiksi, herää kysymyksiä. Siis hyväksyn sen ja olen täysin samaa mieltä siitä, että kun me ollaan uimarannalla, jossa ihmiset ovat tiiviisti, siellä on lapsiperheitä ynnä muuta, niin ei siellä silloin savukkeita tarvita. Mutta jos minä menen esimerkiksi vaikka Yyteriin, Kalajoelle tai Lohtajan Vattajalle, jossa on kilometritolkulla rantaa, ja siellä joku sitten savuttaa siellä 500 metriä muista ihmisistä, niin onko hän sanktion alla. Eli ollaan hyvin tarkkoina, kun tehdään lainsäädäntöä, ettei tehdä siitä torsoa ja sellaista, jolle nauraa sitten varisinaan aidatkin.

Luotetaan myöskin suomalaisen ihmisen vastuullisuuteen ja tehdään yhdessä niitä pelisääntöjä, missä tupakoitsijat tupakoivat ja missä ei. En lähtisi niinkään lainsäädännöllä puuttumaan. Tässä kun keskustalta kuultiin juuri tämä lievä alkoholin kieltolain mukainen lähestyminen, niin en lähtisi kyllä ihan tässä keskustelussa vielä kieltolain linjalle. Toivon, että keskustan yleinen linja ei ole se. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Kiuru, olkaa hyvä, 4 minuuttia.

15.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Minä aloitan tästä Peltokankaan pohdinnasta, että mikä on tarkoituksenmukaista ja mikä ei. Kyllä tätä on jouduttu pohtimaan. Tämä työryhmähän teki todella monia ehdotuksia, ja ne ehdotukset ovat nimenomaan nyt pohjana sille, että me ollaan voitu tuoda tämä esitys tänne. Sen työryhmän työ oli minusta urauurtavaa, ja siellä tehtiin hyviä ehdotuksia.

No, esimerkki: Olisiko tähän kannattanut ottaa tupakointikielto taksitolpilla? Olisiko tähän kannattanut ottaa kielto joukkoliikennepysäkeillä? Työryhmä esitti tätä, mutta lain tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta hankaluudeksi tulee se, miten me määrittelemme taksitolpan. Siis mikä on se fyysinen tila, jossa kielto on päällä, ja missä kohtaa se loppuu? Tämä on ihan validi kysymys, ja tässä varmasti rajanvetoa eduskunnassa joudutaan tekemään siinä, millä tavalla nämä kieltoalueet määritellään. Ja tämä on isompi kysymys silloin, kun me pohditaan tällaista yksittäistä lainsäädäntöä, että mitä me voimme viedä lakiin ja kuinka tarkasti me voimme näitä tehdä. Se oli minusta ihan hyvä ehdotus, jos ajattelette joukkoliikennepysäkkejä tai taksitolppia. Kyllä savuttomuuteen pitäisi olla ihmisillä oikeus, mutta miten nämä rajataan sitten käytännön näkökulmasta? Siitä tulee se seuraava ongelma.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Kiinnitän sitten huomion myös edustaja Zyskowiezin pohdintaan tuossa pöntössä. Minusta tämä on iso ja tärkeä näkökulma, että kun me katsomme näitä ehdotuksia, niin ovatko nämä riittäviä. No, eivät nämä vielä ole. Työryhmähän teki muutaman ehdotuksen, joilla on kansantaloudellisesti aika iso merkitys, ja nostan näistä muutaman esimerkin esiin.

Kun kansantaloutta katsotaan ja sen terveystaustaa, niin monesti ajatellaan, että terveys ja talous eivät kävisi käsi kädessä, mutta tosiasiasa ne kyllä käyvät. Mitä isommin me pystymme tekemään fiksua terveystaustaa ratkaisuja, joilla me suojelemme ihmisten terveyttä ja välitämme siitä, niin kyllä sillä on iso kansantaloudellinen merkitys. Jos me ajattelemme terveystaustaa, niin meidän lähtökohdan pitäisi olla koko hyvinvointipolitiikassa se, että sen sijasta, että me mietitään heti, miten me yksilötasolla toimitaan, niin kyllä se iso trendi on se, että mietitään yhteiskunnan tasolla, mitkä ovat ne vaikuttavat toimet, jotka eivät ole yksilöriippuvaisia. Ja tupakoinnin näkökulmasta tämä on se iso kantava voima.

Miten me varmistamme, että lapset ja nuoret eivät opi tupakoinnin mallia? Veroratkaisut ovat aivan varmasti yksi keino. Nuorella ihmisellä ei olisi varaa tupakoida. Sillä, mitä vaikutusta sillä on niihin suomalaisiin, jotka jo tupakoivat, on toki merkitystä — ja sillä, miten sitten veropolitiikassa sen vaikutukset lasketaan. Mutta lähtökohta on siis se, että meidän pitäisi pystyä keskustelemaan yhteiskunnassa näistä isoista kansantaloudellisista, koko kansakuntaa koskevista, asioista. Ja tähän liittyy se, voitaisiinko harkita esimerkiksi ikärajan nostoa 18 vuodesta 20:een. Se oli yksi tupakkaryhmän ehdotus. Näitä tämän tyyppisiä isoja kuvia on jouduttava pohtimaan.

Houkuttelevuuden vetovoiman näkökulmasta edustaja Zyskowiez pohti myös tätä asunto-osakeyhtiölain näkökulmaa, että riittääkö se. Aivan oikein, työryhmä esitti asunto-osakeyhtiölain muuttamista niin, että tupakointikiellosta parvekkeilla tai asukkaiden hallinnassa olevissa sisätiloissa voitaisiin päättää asunto-osakeyhtiön enemmistöpäätöksellä. Itse kannatan tätä. Mutta se haaste on siinä, että tämä työryhmän esitys oli myös lausunto-kierröksellä ja oikeusministeriö lähetti lokakuussa 2020 lausunnoille arviointimuistion, jossa on arvioitu voimassa olevan asunto-osakeyhtiölain muutostarpeita. Ja oikeusministeriön arviointimuistiossa taas ehdotettiin, että tämän työryhmän ehdotuksen sijasta, jonka äsken kerroin ääneen, lainvalmistelun [Puhemies koputtaa] lähtökohdaksi pitäisi ottaa täällä nimenomaan asunto-osakeyhtiölain pykälistö, ja nyt tätä tehdään siellä. Mutta jos eduskunta katsoo, että tässä asiassa pitäisi toimia nopeammin, niin se on tietenkin eduskunnan käsissä. Haluan sanoa sen, että tätä valmistellaan nyt toisessa ministeriössä, mutta sen haasteena on se, että se ei tule koskemaan kaikkia asumismuotoja tässä suhteessa parveketupakoinnin näkökulmasta samalla tavalla, [Puhemies koputtaa] ja se saattaa olla eduskunnalle se kynnyskysymys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitokset. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohden tultua käsitellyiksi.

Pahoittelut niille edustajille, jotka odottavat päivän muita aiheita. Käsitelimme tätä asiakohtaa hieman pidempään, koska edellisessä mentiin nopeammin. — Nyt etiäpäin.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.52.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.07.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.07 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään käyty keskustelua useista addiktiivisuutta synnyttävistä asioista, ja nyt meillä on tässä esillä tupakka ja tupakkaan liittyvään lainsäädäntöön tehtävät muutokset. Nämä kaikki hallituksen esitykset ovat tässä suhteessa tärkeitä.

Täällä käytiin aikaisemmin vähän sellaista keskustelua, arvoisa puhemies, jossa jotkut vähän aliarvioivat sitä, voidaanko näillä rajoittavilla toimilla, joita nyt ollaan suunniteltu, aidosti enää vaikuttaa tupakoinnin vähenemiseen. Voi sanoa, että kaikki ne konstit, mitä ollaan nyt viimeisinä vuosikymmeninä tehty, ovat itse asiassa johtaneet siihen, että tupakointi on vähentynyt.

Minä kuulun jo sellaiseen ikäluokkaan, joka on elänyt yliopistovaiheensa siinä tilanteessa, että luentosaleissa ja myöskin seminaarityöskentelyssä on tupakoitu. 1970-luvulla näin oli tilanne. Elokuvateattereissa tupakoitiin, julkisissa kulkuvälineissä, busseissa, oli taikasassa tupakointitilat, jotka tuntuvat tällä hetkellä arvioituna joltakin, mikä on äärimmäisen etäistä ja kaukaista, mutta silloin se oli reaalista, todellisuutta.

Eli kyllä, ja myöskin niillä toimilla, mitä kansainvälisesti on tehty. Tämä liittyy myöskin kokemuksiini Englannissa opiskelusta, eli Suomessa siinä vaiheessa, 70-luvulla, ei enää yliopistolla tupakoitu vastaavalla tavalla, mutta Englannissa oli tämä tilanne. Enää Britanniassakaan ei ole lainkaan tuo tilanne, vaan selkeästi sielläkin on menty tässäkin eteenpäin niin kuin maailmalla yleensäkin.

Eli kaikki nämä toimet, joilla tupakointia saatetaan tavalla tai toisella vähemmän mielekkääksi osaksi omaa tapakulttuuriamme, myöskin mainontaan liittyvät rajoitteet, ovat palkitsevia ja tärkeitä, jotta päästäisiin tästä vihulaisesta eroon. Niin kuin monet lääkärit ovat todenneet, jos joku nautintoaine olisi pitänyt maailmassa jäädä keksimättä, niin se on tupakka. Sen terveysriskit ovat niin suuret, että se kansanterveyden kannalta on ollut aivan ongelmallista. Valtavan iso asia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Hoskonen.

17.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tupakkalakia muutetaan ja tehdään sitkeästi ja sinnikkäästi sitä työtä, jolla tupakointi saadaan vähenemään. Muistan ne ajat, niin kuin edustaja Kiljunen hyvin omassa puheenvuorossaan kuvasi, jolloin todellakin tupakoida sai melkein missä tahansa. Muistan kouluaikoina, kun linja-autolla kuljettiin silloin kouluun pitkiä matkoja, että siellä takapenkillä kyllä poltettiin estoita tupakkaa ja haju levisi joka paikkaan. Ehkä se, että se tupakan haju oli kyllä niin vastenmielinen, johtuu sitten siitä, että en ole ikinä, koskaan, tupakoinut, niin että se jäi sieltä nuoren miehen mieleen, ihan pikku poikana jo.

On hyvä, että tupakoinnin haitat tiedetään. Ne ovat kaikkien tiedossa. Kukaan ei varmaan voi sanoa, ettei tiennyt, jos jonkun sairauden, joka tupakasta johtuu, saa sitten myöhemmin.

Tässäkin asiassa se perheiden ja kotien ja koulujen tekemä valistustyö olisi nyt kaikkein tärkeintä — ja on tärkeintä, varmasti on. Elikä kyllä kotona pitää vanhempien opettaa lap-

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

sille tupakoinnin haitat, ja sitten tärkeintä kaikessa on esimerkkinä toimiminen. Jos vaatii vaikka nuorilta hyvää käytöstä ja itse käyttäytyy sopimattomasti, niin sitten se uskottavuus on sillä hetkellä mennyt. Sama on tupakka-asia: jos vanhemmat eivät polta, niin erittäin todennäköistä on myös, että lapsista ei tule tupakoivia. Tämän takia tehdään tämä pieni muutos, jossa näitä paketteja, tupakka-askeja, muutetaan tämmöisiksi tunnistamattoman näköisiksi kappaleiksi: mainokset poistuvat, ja sieltähän ne värikkäät kuvat häviävät. Ihan hyvä näin, uskoakseni sillä jotakin saavutetaan. Mutta edelleen olen valistuksen ja vapaaehtoisuuden tiellä, koska oikea tieto on se ainoa asia, jolla voidaan mennä eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin se noin 30 minuuttia, ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ledamot Löfström.

Keskustelu

15.52 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Det här lagförslaget handlar om att underlätta för tidningsprenumerationer som kommer från fasta Finland eller övriga EU-länder till Åland.

Åland är inte en del av EU:s mervärdesskatteområde inom tullunionen. Det betyder att alla försändelser till Åland behöver förtullas på samma sätt som till eller från ett tredje land. Detta är byråkratiskt men nödvändigt för att i praktiken säkerställa att Åland har kommunikationer till och från fasta Finland och Sverige. Vi har dock alla ett ansvar i samhället att säkerställa att den här byråkratin kan minimeras så mycket som möjligt. Här har samhället inte lyckats ännu. Tvärtom har det blivit jobbigare och jobbigare i praktiken, även om just det här lagförslaget är ett litet steg i rätt riktning och att i lag slå fast den praxis som redan nu börjat användas av Tullen.

EU beslöt att försäljning av taxfreevaror i internationell trafik inte tillåts inom EU:s gränser. För Ålands del hade det betytt att färjetrafiken inte skulle ha kunnat upprätthållas på den nivå som man haft. Trafiken över Kvarken är ett bra exempel på det. Den är på en mycket lägre nivå i dag än före EU-medlemskapet, även om man just byggt ett nytt fartyg för en rutt. Därför förhandlades det fram ett undantag för Åland så att taxfreeförsäljningen skulle kunna fortsätta och i praktiken subventionera trafiken och kostnaden för att transportera både människor och varor till och från Åland.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Utan undantaget skulle dagens trafik inte kunna existera. Den skulle då behöva direkta subventioner som till exempel till svenska Gotland, som varje år subventioneras med 500 miljoner kronor av svenska staten. Trots det är biljettpiserna till Gotland högre än till Åland. En halv miljard kronor skulle dock inte räcka för att subventionera trafiken till Åland på ett tillfredsställande sätt eftersom man är beroende av kommunikationer både österut och västerut från Ålands sida. Det skulle inte heller räcka för att subventionera den trafik som finns i dag, så utan skatteundantaget skulle trafiken till och från Åland sannolikt se ut som den gjorde under den värsta tiden under pandemin, där några få rutter upprätthålls via direkta statliga stöd, först av Försörjningsberedskapcentralen och sedan av möjligheten att upphandla trafik som kommunikationsverket nu upprätthåller och som i riksdagen finansierats via två tilläggsbudgetar.

Det är dock nu frågan om en åtgärd på grund av pandemin, och hur något bestående skulle kunna finansieras i stället är högst osäkert, förutom att det i så fall skulle se annorlunda ut än man i dag på Åland är van med. Av den anledningen behövs skatteundantaget fortsatt eftersom det är basen för Ålands kommunikationer till fasta Finland och Sverige, och utan kommunikationer överlever inget öppet samhälle. Därför är frågan så viktig och därför har exempelvis Kanarieöarna och tyska Helgoland samma system.

Ärade talman! Priset för skatteundantaget märks i ökad byråkrati för alla försändelser av varor till och från Åland, i synnerhet sedan bagatellmomsen avskaffades genom ett EU-beslut. Det var det beslutet som gjorde att tidningar och tidskrifter inte längre kunde skickas till och från Åland utan att förtullas. En strikt tolkning av behovet av förtullningen hade inneburit att varje nummer av Hufvudstadsbladet, varje nummer av Helsingin Sanomat och varje nummer av Kalle Anka skulle ha behövt förtullas in separat till Åland från fasta Finland. Det skulle vara fullständigt bisarrt och dessutom vara i strid med tidigare utlåtanden av grundlagsutskottet att man måste säkerställa att ålänningar har tillgång till tidningar på samma sätt som övriga finländare. Av den anledningen har Tullen arbetat fram en praxis som gör att man bara behöver göra en förtullning per prenumeration en gång per år. Det gör bördan mera hanterbar. Det är också det som nu ändras i den här lagen så att den praxisen får lagstöd.

Det är ändå frågan om ökad byråkrati, i synnerhet för tidningar som kommer sällan. Dessutom är Åland en liten tidningsmarknad och behovet av särlösningar kan skrämja tidningshusen. Av den anledningen skulle ett bättre alternativ vara att göra tidningar och tidskrifter till Åland helt momsfria. Det skulle säkerställa att Åland har tillgång till alla tidningar. Eftersom transportkostnaderna till Åland är högre än till många andra delar av landet skulle momsfriheten inte heller skapa någon fördel för Åland i praktiken i förhållande till andra. Samma priser skulle sannolikt i praktiken ändå betalas för tidningar som importerades från fasta Finland. Det skulle också ha liten fiskal betydelse för statens finanser. Lagstiftningen skulle möjliggöra ett sådant här arrangemang, och det är något som jag önskar att finansutskottet skulle kunna titta på. Det skulle också minska på byråkratin för Tullen då volymerna är små.

Arvoisa herra puhemies! Veropoikkeuksen hinta näkyi kuitenkin byrokratian lisääntymisenä kaikkien Ahvenanmaalle suuntautuvien ja sieltä tulevien tavaralähetysten osalta erityisesti sen jälkeen, kun vähäarvoisten tavaralähetysten verovapaus poistettiin EU-päätöksellä. Se päätös johti siihen, että sanoma- ja aikakauslehtiä ei enää voinut lähettää Ahvenanmaalle ja Ahvenanmaalta muualle ilman tullausta. Tullaustarpeen tiukka tulkinta olisi

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

merkinnyt sitä, että jokainen numero Hufvudstadsbladetia, Helsingin Sanomia ja jokainen Aku Ankka -numero olisi pitänyt tullata erikseen, kun lehtiä lähetetään Manner-Suomesta Ahvenanmaalle. Tämä olisi täysin irvokasta ja samalla ristiriidassa perustuslakivaliokunnan aikaisemman lausunnon kanssa, jossa todettiin, että ahvenanmaalaisten kohdalla leh-
tien saatavuus pitää varmistaa samalla tavoin kuin muidenkin suomalaisten kohdalla. Tästä syystä Tulli on ottanut käyttöön käytännön, jossa tullaus voidaan tehdä vain yhden kerran tilausta kohti ja vain kerran vuodessa. Tällöin työtaakka kevenee. Se on juuri se asia, mikä muuttuu tämän lain kautta, ja kevennetty käytäntö saa lain tuen.

Ärade talman! Försändelser av tidningar är bara ett exempel på praktiska problem gällande skattegränsen. Det finns också praktiska problem gällande gåvor som kan skickas från fasta Finland och Åland. Jag ska återkomma till några problem i ett senare skede.

Det finns också problem för företags leveranser och som i praktiken slår mycket hårdare mot mikro- och småföretag än storföretagen eller större kedjor. Det är viktigt att man här hittar fungerande praktiska lösningar även om det är frågan om både EU-regler och praktisk tillämpning som riksdagen tyvärr inte kan påverka. Men därför borde åtminstone följande saker genast göras:

För det första borde finansministeriet tillsätta en arbetsgrupp med representanter från Tullen, Skatteförvaltningen, Ålands landskapsregering och näringslivet med uppgift att eliminera onödig byråkrati.

För det andra skulle Tullens ledning behöva besöka Åland och på plats bekanta sig med verkligheten som nu uppkommit sedan 1 juli och den 1 september.

För det tredje skulle en handbok behöva upprättas där information lättillgängligt för vem som helst kan hittas om hur man ska göra i praktiken och bistå privatpersoner, företag och samfund.

För det fjärde behöver Tullen snabbt åtgärda de buggar som finns i datasystemen.

För det femte borde deklarationerna av varor förlängas tillbaka till 30 eller 45 dagar så att rättelse kan göras i efterhand.

Arbetet med att hitta smidigheter behöver fortsätta, och det här är ett litet steg i rätt riktning, men många till behöver tas för att få det här att fungera i praktiken. — Tack.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta

Hallituksen esitys HE 115/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2021 vp

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 19/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Torniainen.

Keskustelu

16.00 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Koska liikenne- ja viestintävaliokunnan varsinainen puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen ei päässyt tähän tilaisuuteen paikalle, niin varapuheenjohtajan ominaisuudessa esittelen lyhyesti tämän valiokunnan mietinnön.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta ja samalla kumottaisiin voimassa oleva samanniminen laki. Uusi laki on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyllä 2021 elikkä tänä vuonna.

Kyseessä on siis hallituksen esitys HE 115/2021 elikkä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta. Mietinnössään valiokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana. On erittäin tärkeää pitää mielessä, että nyt säädetään eurooppalaisesta sähköisestä tietullipalvelusta ja sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta mutta ei niiden käyttöönotosta. Mahdollisesta käyttöönotosta päätetään sitten erikseen.

Heinäkuussa viime eduskunnan aikaan vuonna 2017 käsitellessään eurovinjettidirektiivin ja EETS-direktiivin muuttamista elikkä valtioneuvoston kirjelmää U38/2017 vp liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunut aikaperusteisesta tienkäyttömaksusta elikkä vinjetistä ja myöskin niin sanotusta ammattidieselistä. Silloin valiokunta totesi, että raskaan liikenteen kilpailukyvyllä keskeinen vinjetin käyttöönotto on äärimmäisen tärkeä ja kiireellinen. Valiokunta piti myös tärkeänä, että valtioneuvosto pikimmiten valmistelee vinjetin käyttöön tähtäävät säädökset.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vinjettimaksun käyttöönoton valmistelu kuuluu valtiovarainministeriön eikä liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan.

Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossa haluan myös tuoda esille, että liikenne- ja viestintävaliokunta pitää edelleen yllä mainittua kannanottoa ajankohtaisena, siis vinjetistä ja myöskin ammattidieselistä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 115/2021 näiltä valtiopäiviltä sisältyvän lakiehdotuksen. Mietintöön sisältyy kuitenkin yksi hylkäysehdotuksen sisältävä vastalause.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 115/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen arvonannon osoituksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 215/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 12/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 12/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

16.04 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnassa on valmistunut mietintö, joka koskee esitystä laiksi julkisen arvonannon osoituksista annetun lain muuttamisesta. Esityksen pääsisältönä on se, että lakiin lisätään säännökset arvonimiasioita käsittelevien viranomaisten oikeudesta saada henkilötietoja, joita tarvitaan arvonimen saajaksi ehdotetun nuhteettomuuden arviointiin. Kyse on siis käytännössä rikosrekisterin ja sakkorekisterin tiedoista sekä rikosepäilyjä koskevista tiedoista.

Nykyisin tietojen saaminen perustuu asetustasoiseen sääntelyyn, ja perustuslakivaliokunta puoltaa sitä, että asiasta säädetään lailla, ja ehdottaa, että sääntely hyväksytään osin muutettuna. Vielä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että koko julkisen arvonannon osoituksia koskevaa lainsäädäntöä pitäisi tarkastella siltä kannalta, mistä asioista säädetään laissa ja mistä asetuksessa.

Perustuslakivaliokunta ehdottaa muutoksia, ensinnäkin sitä, että tiedonsaantioikeus rajataan valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan välttämättömiin tietoihin. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että tiedonsaantioikeudesta rajataan pois tiedot liikennevirhemaksuista ja että tiedonsaantioikeutta ei olisi tasavallan presidentin kanslialla, jonka tehtäväksi arvonimiasioiden valmistelua ei ole säännöspäätöksellä osoitettu. Vielä viimeisenä muutoksena valiokunta ehdottaa, että laissa säädetään arvonimen saajaksi ehdotetulta pyydetystä suostumuksesta saada henkilötietoja. Nykyisin tämä sääntely sisältyy asetukseen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 215/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 13/2021 vp

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 13/2021 vp. Nyt päätetään päätösehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

16.07 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnassa on valmistunut mietintö puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen muuttamiseksi. Muutos koskee valiokuntien etäkuulemisten järjestämistä ja lisäksi työjärjestyksen sääntelyä poissaolotietojen kirjaamisesta. Valiokunta ehdottaa, että puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään pienin muutoksin ja että työjärjestyksen muutos tulee voimaan ensi viikon maanantaina 11.10.

Perustuslakivaliokunta on jo aikaisemmin todennut, että eduskunnan toiminnan määrämuotoisuuden vaatimus perustelee sääntelyn tarvetta. Valiokunnan mukaan eduskunnan toimintamuodot eivät lähtökohtaisesti voi perustua yksinomaan eduskuntaryhmien välisille sopimuksille tai epävirallisille käytännöille perustuslain, työjärjestyksen tai eduskunnan puhemiesneuvoston antamien valiokuntien yleisohjeiden asemesta. Siten on perusteltua, että etäkuulemisesta säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta painottaa, samoin kuin puhemiesneuvoston ehdotuksessakin todetaan, että vastaisuudessakin valiokunnat kuulevat asiantuntijoita yleensä lähikokouksissa. Etäkuulemista harkittaessa voisi ehdotuksen perusteluiden mukaan ottaa huomioon esimerkiksi valiokunnan työtilanteen ja käsiteltävänä olevien asioiden laadun. Perustuslakivaliokunta korostaa asiantuntijakuulemisten perusteellisuuden ja vuorovaikutuksellisuuden merkitystä erityisesti oikeudellisesti monimutkaiseksi tai riidanalaisiksi arvioituja asioita käsitellessä.

Lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota etäkuulemisen järjestämisestä päättämiseen. Yleisten säännösten mukaanhan valiokunnan puheenjohtaja kutsuu valiokunnan kokoukseen. Valiokunta kuitenkin korostaa sen tärkeyttä, että puheenjohtaja ottaa huomioon sen, mitä valiokunnassa mahdollisesti on keskusteltu kuulemisen järjestämistavasta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

16.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunta on selvinnyt korona-ajasta erittäin hyvin, ja olemme pystyneet uudistamaan työtämme niin, että kriisitilanteessakin on pystytty varmistamaan asioiden hyvin hoitaminen ja päätöksenteko. Olemme oppineet paljon, ja oppimastamme on hyötyä, jos — ja luultavasti kun — kohtaamme uusia kriisejä tulevaisuudessa.

Puhemies! Yhteiskunta ei enää palaa aikaan ennen koronaa. Moni asia on muuttunut pysyvästi, ja siksi on hyvä, että pystymme eduskunnassakin säilyttämään joitain nyt oppimistamme hyvistä käytännöistä. Valiokunnat ovat erilaisia, ja siksi on hyvä, että valiokunnat voivat nyt päättää asiantuntijakuulemisten järjestämisestä niin sanotusti etänä, jos ne katsovat sen olevan järkevää toiminnan kannalta. Myös ympäristö kiittää, jos matkustamista

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

voidaan vähentää. On usein aivan järjetöntä kutsua asiantuntijoita satojen kilometrien päästä valiokunnan kuulemiseen.

Etäkokousten ongelmaksi on sanottu esimerkiksi vuorovaikutuksen vähäisyys ja vaikeutuminen. Itse ajattelen niin, että tämä on myös tottumis- ja oppimiskysymys. Etäkoukouskäytäntöjä on mahdollista kehittää, ja uskoakseni teknologia tulee helpottamaan tulevaisuudessa myös vuorovaikutuksellisuutta etäkokouksissa. Tulevaisuusvaliokunta keskusteli asiasta viime viikolla ihan omana asianamme, ja päätimme käynnistää kokeiluja erilaisten etäkokousmenetelmien ja työtapojen kehittämiseksi.

Puhemies! Ilman muuta on tärkeää, että nyt pääsemme kohtaamaan ja keskustelemaan kasvotusten, mutta toivoisin, että myös eduskunnan työtapoja edelleen voitaisiin kehittää ja uudistaa. Tässä voisin kysyä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta: Millä reunaehdoilla ja miten voisimme edetä näissä työtapojen kehittämisasioissa? Tuliko valiokunnassa esille vaihtoehtoisia ratkaisumalleja? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

16.11 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Den här arbetsordningsförändringen är en välkommen och bra sak, tycker jag, för precis som det har framkommit här så är det stor skillnad mellan utskotten, på sättet vi jobbar. Själv är jag nu i kulturutskottet och i miljöutskottet, och faktum är att de här hörandena på distans fungerar väldigt bra till exempel på tisdagar och på fredagar, så att man har speciella dagar som man har beslutat om, och det är en väldigt bra sak, och att man fokuserar de här officiella ärendena till onsdag och torsdag. Det här är faktiskt också ur ett familjeperspektiv jätteviktigt och bra, för vi är många i det här huset som har små barn. Det här gör alltså för min egen del att jag till exempel i dag kunde föra barnen till daghemmet i stället för att jag skulle ha stigit upp klockan halv fem och tagit morgontåget och inte sett barnen. Nu har jag varit med på distans i stället den här dagen.

Näen, että tässä on myös suuria hyötyjä, että etäkuulemisia pystytään käyttämään esimerkiksi tiistaisin, kun maakunnista tullaan. Itse tänään vein lapseni esikouluun, ja se ei olisi ollut mahdollista, jos olisi ollut virallinen kokous. Tänään oli kyllä ympäristövaliokunnan kokous, mutta se oli etänä, ja nyt oli sitten mahdollista tehdä näin. Näen, että meitä on monta perheellistä, joilla on pieniä lapsia, ja kun viime viikolla keskusteltiin tästä perhevapaa-uudistuksesta, niin myös tästä näkökulmasta kannattaa miettiä tätä työpaikkaa, että ollaan tulevaisuuden työpaikka. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ojala-Niemelä.

16.12 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin lähtökohtana on, että eduskunnan päätöksenteossa on oltava valtiopäiville kokoontunut ja läsnä ollen tapahtuva päätöksenteko, mutta tämä puhemiesneuvon esitys koski sitä, että etäkuulemiset rajattaisiin koskemaan vain näitä asiantuntijakuulemisia. Siten katsottiin valiokunnassa, että tämä sääntely ei merkitse olennaista poikkeusta normaaliin asioitten käsittelytapaan valiokunnassa eikä sillä ole vaikutusta näihin päätöksentekomenettelyihin. Nämä kuulemiset on myös näin korona-aikana todettu toimiviksi, ja kuitenkin toivottiin, että tästä ei tulisi pääsääntöä. Siinä nähtiin, että vaikutusta voisi olla tähän asian käsittelyn perusteellisuuteen ja

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

vuorovaikutukseen, mutta sitten tällaisia rutiiniluonteisia asioita voitaisiin käsitellä esimerkiksi kerran tai kaksi kertaa viikossa etäkuulemisten osuessa.

Itse henkilökohtaisesti myös maakunnasta tulevana äitinä, Rovaniemeltä saakka — koitiin on 900 kilometriä, viikot täällä viettävänä — kyllä lämpimästi kehottaisin, että tämä talo miettisi työtapojen kehittämistä myös pitemmällä aikavälillä. Ahteen Matin esitystä kannatin lämpimästi, jossa viikot oli jaettu täysistuntoviikkoihin, valiokuntaviikkoihin ja maakuntaviikkoihin, ja kyllä soisin, että nämä esitykset myös kaivettaisiin naftaliinista ja katsottaisiin, olisiko näissä kehittämistä jatkotyöskentelyä varten.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

16.14 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua käydään tässä. Mielestäni esitys on erittäin hyvä yhdessä pohdittavaksi, ja suunta on sillä tavalla oikea. Itse kannatan tietenkin sitä päätöksentekoa kasvotusten, koska se on sitä parasta, jolloin se kommunikaatio on nopeaa ja reaktiivista.

Ledamot Ollikainen toi tässä myöskin erittäin hyvän perspektiivin tähän keskusteluun. Perheet ja tulevaisuus ovat meille tärkeitä, ja kun me pidämme huolen siitä, että eduskunnan työskentely pysyy tehokkaana, niin itse toivotan lämpimästi tervetulleeksi myöskin tämän keskustelun tähän kohtaan.

Lähtökohtaisesti tosiaan olen ehdotuksen kannalla, ja pohditaan yhdessä sitten, mihin se lopulta päättyy. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

16.15 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty nyt keskustelua osittain tämän koronan herättämistä huomioista siitä, mikä on tämä uusi todellisuus, uusi normaalisuus. Itse olen suhtautunut hyvinkin penseästi siihen, että me siirtyisimme tähän etätyöskentelyyn, vaan olen aina kannattanut tätä lähityöskentelyä kokoustamisen osalta, myöskin jopa asiantuntijoiden kuulemisen osalta niin paljon kuin se on järkevää ja mahdollista, koska se lähellä tapahtuva, lähes samassa tilassa tapahtuva diskurssi on toisenluonteinen kuin etäältä tapahtuva diskurssi jo pelkästään sen vuoksi, että kun itse olen näissä etäkokouksissa ollut mukana, niin usein teen useita asioita samanaikaisesti — pahimmillaan saattaa olla parikin tietokonetta päällä ja istun samaan aikaan kahdessa kolmessa kokouksessa, jolloin se keskittyminen ei ole asiallista. Silloin tietysti voi katsoa peiliin ja muuttaa peilissä käyttäytymistä, ja se on itsestäänselvää, mutta myöskin tilanne tekee sitten otolliseksi sen, että keskittyminen ei ole niin vahvaa.

Tunnistan kyllä — kun puhun edustajana, joka on Vantaalta — että silloin kun meillä on kokouspaikka tässä pääkaupunkiseudulla, minä olen vähän jäävimpi argumentoimaan sitä suhteessa niihin, jotka työskentelevät etäältä. Mutta otan tähän toisen esimerkin: Ojala-Niemelän puheenvuorossa tuli esille se, että meillä olisi ikään kuin istuntoviikko, valiokuntaviikko ja sitten olisi maakuntaviikko ja niin edelleen, viitaten edustaja Ahteen — vai oliko hän silloin puhemiehenä pohtimassa tätä asiaa — aikanaan tekemiin esityksiin. Minulla on toinen foorumi, joka on toinen parlamentti, jossa olen edustamassa eduskuntaa ja Suomea, ja se on Euroopan neuvosto, joka toimii juuri sillä silmällä, että meillä on erilaiset istuntoviikot erikseen, sitten on myöskin komiteakokouksia ja muuta. Ja kyllä Euroopan neuvoston työssä jos missä näkyy se, että nyt sitten olen etäällä siinä suhteessa, että en asu

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

Strasbourgissa enkä Ranskassa, ja osaan kyllä tunnistaa sen tilanteen, mikä suomalaisilla-kin maakunnissa olevilla kansanedustajilla on tähän eduskunnassa työskentelyyn.

Ratkaisevan tärkeää on ollut se, arvoisa puhemies, että kun on mennyt Strasbourgin kokouksiin, se vaikuttaminen on aivan toista luokkaa kuin etäkokouksesta — aivan toista luokkaa. Meillä oli viimeksikin tässä kokous, joka oli viime viikolla Strasbourgissa, ja meillä oli muutama suomalainen, jotka olivat jopa raportoineina kokoustilanteessa, niin kyllä me siinä puolin ja toisin tunnistimme sen, että tämä on nikotteleva tapa olla mukana päätöksenteossa Suomesta käsin. Se on nikotteleva tapa, ja hieman siinä tuli jopa ongelmallisia tilanteita.

Eli kyllä minä nyt suosittelisin ja vahvana peruslähdekohtana pitäisin sitä, että niin paljon kuin mahdollista työskentelisimme läsnä olevissa tilanteissa, pakottaisimme itsemme yhteen tekemään päätöksiä, käymään myöskin keskusteluja. On sitten tilanteita, että jos YK:n pääsihteeri halutaan ottaa paikalle, vaikka Strasbourgin, jos ei nyt tänne, niin se voi olla paikallaan, että hän tulee etänä siihen läsnäolevaksi ja niin edelleen. Meillä on siis huippuasiantuntijoita ehkä vaikea saada liikuteltua, paremmin se sitten tapahtuu etäyhteyksien kautta, mutta se olisi poikkeus, ei pääsääntö.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi puhemiesneuvoston ehdotukseen PNE 2/2021 vp sisältyvän päätösehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Päätösehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kliinisestä lääketutkimuksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 18/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 22/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 18/2020 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työeläkelakien ja kansaneläkelain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 66/2021 vp
Lakialoite LA 36/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 23/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 66/2021 vp sisältyvien 1.-9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteen LA 36/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoitusrahastolain, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 23/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

16.20 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen lyhyesti valiokunnan mietinnön hallituksen esityksestä 110/2021, jossa ehdotetaan muutettavaksi sijoitusrahastolakia, vaihtoehtorahastojen hoitajista annettua lakia ja Finanssivalvonnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön sijoitus- ja vaihtoehtorahastojen rajat ylittävää markkinointia koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Talousvaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä vähäisin teknisillä muutoksilla.

Lakiin vaihtoehtorahastojen hoitajista ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 a luku. Uudistuksen myötä ennakkomarkkinointia koskevat säädökset ulotetaan myös rekisteröitymisvelvollisiin, vaihtoehtorahastojen hoitajiin sekä kolmansiin maihin sijoittautuneisiin vaihtoehtorahastojen hoitajiin.

Sijoitusrahastolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset rahastoyhtiön hallituksen jäsenen valinnasta siten, että rahastoyhtiön hallituksen jäsenet valitsee rahastoyhtiö. Ehdotettu säännös selkeyttää oikeustilaa ja on tarpeellinen, jotta rahastoyhtiö voi varmistua hallituksen jäsenen osaamis- ja kokemusvaatimuksista.

Lyhyt huomio voimaantulosta: Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin kysymys ehdotetun sääntelyn voimaantulosta, ja talousvaliokunta toteaa, että kansallinen implementointiaika on jo ohitettu. Sidosryhmiä on kuultu laajasti ja näin ollen voidaan olettaa, että sääntelyn sisältö on pääpiirteittäin ollut toimialan ennakoitavissa. Kansallinen siirtymäsäännös voisi aiheuttaa epäselvyyksiä etenkin rajat ylittävissä tilanteissa.

Tässä lyhyesti mietintömme keskeinen sisältö.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 110/2021 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 110/2021 sisältyvän 3. lakiehdotuksen. — Kiitoksia. — Tämä oli yksimielinen mietintö.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 110/2021 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle turvallisuutta, turvatoimia ja palveluja koskevasta yhdenmennyksestä lähestymistavasta jalkapallo-otteluissa ja muissa urheilutilaisuuksissa tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kokoontumislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 45/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 12/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 45/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2020

Kertomus K 19/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 22/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

16.23 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on laatinut mietinnön eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksesta 2020. Sanomattakin lienee selvää, että tätä vuotta leimasi globaali pandemia, koronavirusi. Kertomusvuoden talouden toimintaympäristöä leimasivat koronaviruksen suorien terveydellisten ja talousvaikutusten ohella viruksen leviämisen estämistoimet ja niistä aiheutuvien taloudellisten menetysten kompensointi- ja lieventämispyrkimykset.

Kertomusvuoden alkupuolella viruksen leviämisen uhka, siihen kytkeytyvät epävarmuudet ja liikkumisrajoitukset heikensivät talousnäkymiä kaikilla keskeisillä talousalueilla. EKP:n neuvosto reagoi tilanteeseen keventämällä rahapolitiikkaansa useaan otteeseen painottaen, että kasvua tukevaa rahapolitiikkaa tarvitaan vielä pitkään, jotta pohjainflaatio voisi vahvistua ja kokonaisinflaatio vakiintua lähelle tavoitetta keskipitkällä aikavälillä. Poikkeustila syrjäytti monet talouspolitiikan vakiintuneet normit ja sai liikkeelle lukuisia erilaisia toimia, joiden tavoitteena oli tukea kokonaiskysyntää ja yritysten maksuvalmiutta. Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan tällä hetkellä vallitsee laaja konsensus siitä, että talouspolitiikan reaktiot koronavirukseen onnistuivat torjumaan kriisin alun deflatorisen vaikutuksen.

Talousvaliokunta toistaa aiemmin lausumansa kannan, jonka mukaan viimeaikaisilla elvytystoimilla on ollut vankat kokonaistaloudelliset perusteet. Suomen kaltaisen pienen, avoimen ja vientiin tukeutuvan talouden etuna on koko EU:n elpyminen. Taantumien pitkittyminen ja mahdollinen syventyminen muissa EU-valtioissa vaikuttavat myös Suomen mahdollisuuksiin palata kasvu-uralle. Lisäksi, jos luottamus EU:n kykyyn vastata alueen

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

yhteisiin ongelmiin alkaa horjua, voi epäluottamus eskaloitua myös rahoitusvakautta koskevaksi.

Tässä laadukkaasti toteutetussa — näin uskallan sanoa — valiokunnan mietinnössä otamme käsittelyyn korkean inflaation uhan, EKP:n rahapolitiikan strategisen revision, pankkisektorin näkymät, digitaalisen euron sekä kotitalouksien velkaantumista koskevan laajan huolestuksen ja lisäksi esitimme joitain poimintoja ja punnintoja finanssi- ja rahapolitiikkojen rajapinnasta. Kannustan eduskuntaa tutustumaan laajasti tähän mietintöön.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta, ja näin ollen esitämme eduskunnalle, että se hyväksyy kannanoton kertomuksen K 19/2021 johdosta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 19/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi

Hallituksen esitys HE 119/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 119/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 4/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.10.2021 pidettävään täysistuntoon.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asumisoikeusasunnoista annetun lain 32 ja 89 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 5/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 6.10.2021 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 109/2021 vp

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 6.10.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen